

Stenografični zapisnik

trinajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 1. maja 1900.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela.
— Vladni zastopnik: C. kr. dvorni svetnik Aleksander Schemerl in c. kr. deželne vlade tajnik Viljem Haas.
— Vsi članovi razun: knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika 12. deželnozborske seje dne 28. aprila 1900.
2. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
3. Priloga 65. Poročilo deželnega odbora glede nekaterih osebnih zadev.
4. Priloga 66. Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste od Laz do Spodnje Planine v cestnem okraju Logaškem med okrajne ceste.
5. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah:
 - a) kmetijskega društva v Dobropoljah, da se mu dovoli prispevek za zgradbo zadružne mlekarnice;
 - b) obrtniške bolniške blagajnice v Idriji, da bi se jej dovolil prispevek k ustanovnim stroškom;
6. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gosp. poslanca dr. Ignacija Žitnika in tovarišev, da se ne sprejme vinska klavzula v novo carinsko in trgovinsko pogodbo z Italijo (k prilogi 43.).
7. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi deželnega dvorca (k prilogi 40.).
8. Ustno poročilo finančnega odseka o razširjalni stavbi deželno-branske vojašnice v Ljubljani (k prilogi 51.).
9. Ustno poročilo finančnega odseka o glavni bilanci ljubljanskega mestnega loterijskega posojila z dotičnimi računskimi sklepi za l. 1898. in o proračunu posojilnega in amortizacijskega zaklada za l. 1900 (k prilogi 55.).
10. Finančnega odseka ustna poročila o prošnjah:
 - a) županstva v Trnovem, da se dovoli podpora onim prebivalcem te občine, katerim je led poškodoval sadno drevje;
 - b) o jednakej prošnji županstev občin Celje, Prem, Zagorje, Sv. Mihel, Janeževo brdo in Sv. Peter;
 - c) Glasbene Matice v Ljubljani za dovolitev redne podpore in izrednega prispevka;

Stenographischer Bericht

der dreizehnten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 1. Mai 1900.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto von Detela. — Regierungsvertreter: K. k. Hofrath Alexander Schemerl und k. k. Landesregierungs-Secretär Wilhelm Haas. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der 12. Landtags-Sitzung vom 28. April 1900.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 65. Bericht des Landesauschusses, betreffend einige Personalangelegenheiten.
4. Beilage 66. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreichung der im Strafenbezirke Loitsch gelegenen, von Lase bis Unter-Planina führenden Gemeindestraße in die Kategorie der Bezirksstraßen.
5. Mündliche Berichte des Finanzauschusses über Petitionen:
 - a) der Wirtschaftsgenossenschaft in Gutenfeld um Subvention für den Bau einer Milchammer;
 - b) der gewerblichen Krankencassa in Idria um Subvention zu den Gründungskosten.
6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über den selbstständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Dr. Ignaz Žitnik und Genossen um Nichtaufnahme der Weinclausel in den neuen Zoll- und Handelsvertrag mit Italien (zur Beilage 43).
7. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Bau der landschaftlichen Burg (zur Beilage 40).
8. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Erweiterungsbau der Landwehrkaserne in Laibach (zur Beilage 51).
9. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über die Hauptbilanz des Laibacher städtischen Lotterei-Anlehens nebst den einschlägigen Rechnungsabschlüssen für das Jahr 1898 und dem Vorschlag des Anlehens- und Amortisationsfondes für das Jahr 1900 (zur Beilage 55).
10. Mündliche Berichte des Finanzauschusses über Petitionen:
 - a) des Gemeindevorstandes in Dornegg um Subvention wegen Beschädigung der Obstbäume durch Eisdruck;
 - b) desgleichen der Gemeindevorstände von Celje, Prem, Sagor, St. Michael, Janeževobrdo und St. Peter;
 - c) der Glasbena Matice in Laibach um Bewilligung von Subventionen;

- d) slovenskega umetniškega društva v Ljubljani za podporo;
 e) stavbne družbe v Idriji za podporo;
 f) Dramatičnega društva v Ljubljani za posojilo 12.000 K;
 g) Zaveze gasilnih društev Kranjske dežele, da bi se jej dovolil prispevek v ta namen, da odpošlje dva odbornika na mednarodni kongres gasilcev v Parizu;
- h) deželnega blagajnika Karola Žagarja za stalno upokojitev;
 i) deželne blagajnice kontrolorja Frana Trtnika za uvrstitev v III. činovni razred;
 j) zaveze slovenskih učiteljskih društev za izpremembo zakonitih določil glede ustanovljanja in vzdrževanja meščanskih šol;
 k) Ljubljanskega učiteljskega društva za ustanovitev deške in deklishe meščanske šole v Ljubljani;
 l) o poročilu deželnega odbora v zadevi prevzetja meščanske šole v Krškem v deželno oskrbo (k prilogi 18.);
- m) jubilejskega podpornega in hranilnega društva učiteljic za nagrado pouka v ženskih ročnih delih, za zboljšanje plač v prvih dveh plačilnih razredih in za ustanovitev deklislih meščanskih šol;
 n) o poročilu deželnega odbora o peticiji slovenskega učiteljskega društva za odpravo nedostatkov v pravnih razmerah kranjskega učiteljstva (k prilogi 35.) in o zadevajočih prošnjah, namreč:
- α) Slovenskega in ljubljanskega učiteljskega društva, društva učiteljev in šolskih prijateljev za ljubljansko okolico in učiteljskega društva za postojnski okraj,
 β) učiteljev v Kranju in Trzinu, učiteljic v Novem mestu, Kočevju, Kranju in Trzinu, in
 γ) začasnih učiteljev in učiteljic v Ljubljani za podelitev stanarin.
11. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1900. (k prilogi 27.).
12. Ustno poročilo upravnega odseka v zadevi ustanovitve deželne kmetijske šole na Gorenjskem (k prilogi 16.).
13. Ustno poročilo upravnega odseka o projektu in dotičnem načrtu zakona o preložitvi deželne ceste Litija-Pluskava med Litijo in Šmartnim (k prilogi 63.).
14. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu, in sicer o:
- § 3, C: Zdravstvene reči;
 § 4: Deželne podpore;
 § 7, A: Deželna prisilna delavnica,
 B: Deželni dobrodelni zavodi,
 C: Deželni muzej;
 § 8, B: Obrtni poduk;
 C: Kmetijska šola na Grmu;
 § 9: Ustanove;
 § 10: Osebnosti;
 § 11: Različne reči.
- d) des slovenischen Künstlervereines in Laibach um Subvention;
 e) der Vaugesellschaft in Idria um Subvention;
 f) des dramatischen Vereines in Laibach um ein Darlehen von 12.000 Kronen;
 g) des Landes-Feuerwehrverbandes um Subvention behufs Entsendung von zwei Ausschussmitgliedern zum internationalen Congresse der Feuerwehren in Paris;
 h) des Landescaffiers Karl Zagar um Pensionierung;
 i) des Landescaffa-Controlors Franz Trtnik um Einreihung in die III. Gehaltsclasse;
 j) des Verbandes der slovenischen Lehrvereine um Änderung der gesetzlichen Normen, betreffend die Errichtung und Erhaltung der Bürgerschulen;
 k) des Laibacher Lehrvereines um Errichtung einer Knaben- und Mädchen-Bürgerschule in Laibach;
 l) über den Bericht des Landesauschusses, betreffend die Übernahme der Bürgerschule in Gurkfeld in die Verwaltung des Landes (zur Beilage 18);
 m) des Jubiläums-Unterstützungs- und Sparvereines der Lehrerinnen um Remuneration für den Unterricht in den weiblichen Handarbeiten und um Errichtung von Mädchen-Bürgerschulen;
 n) über den Bericht des Landesauschusses, betreffend die Petition des slovenischen Lehrvereines um Beseitigung einiger Mängel in den Rechtsverhältnissen der krainischen Lehrerschaft (zur Beilage 35) und über diesbezügliche Petitionen, nämlich:
- α) des slovenischen und des Laibacher Lehrvereines, des Lehrvereines für die Umgegend Laibach und jenes für den Adelsberger Bezirk,
 β) der Lehrer und Lehrerinnen in Krainburg und Neumarkt, der Lehrerinnen in Rudolfswert und Gottschee, und
 γ) der provisorischen Lehrer und Lehrerinnen um Bewilligung von Quartiergeldern.
11. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Vorschlag des Normalerschulfonds pro 1900 (zur Beilage 27).
12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses, betreffend die Errichtung einer Landes-Ackerbauschule in Oberkrain (zur Beilage 16).
13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses über das Project über die Umlegung der Littai-Bluskaer Landesstraße zwischen Littai und St. Martin sammt dem einschlägigen Geplänntwurf (zur Beilage 63).
14. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-auschusses über den Rechenschaftsbericht, und zwar über:
- § 3, C: Sanitätsangelegenheiten;
 § 4: Landesunterstützungen;
 § 7, A: Landes-Zwangsarbeitsanstalt,
 B: Landes-Böhlthätigkeitsanstalten,
 C: Landesmuseum;
 § 8, B: Gewerblicher Unterricht,
 C: Landwirtschaftliche Schule in Stauden;
 § 9: Stiftungen;
 § 10: Personalien;
 § 11: Verschiedenes.

Začetek seje ob 9. uri 20 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 9 Uhr 20 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika 12. deželnozbornice seje dne 28. aprila 1900.

1. Lesung des Protokoll der 12. Landtags-Sitzung vom 28. April 1900.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik 12. seje v nemškem jeziku. — Liesst das Protokoll der 12. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

Čast mi je predstaviti visoki zbornici gospoda dvornega svetnika Schemerla, ki danes zastopa visoko vlado.

2. Naznanila deželnozbornskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Deželnemu odboru je došel dopis mestnega magistrata Ljubljanskega, da se visokemu deželnemu zboru priporočajo hišni posestniki mestne občine Ljubljanske, ki so vsled potresne katastrofe deležni postali državnih posojil, da bi se dosegle neke olajšave glede vračanja teh posojil.

Ker ni več časa, da bi deželni odbor o tem tiskano poročilo napravil, predlagam, da se ta dopis mestnega magistrata kratkim potom izroči finančnemu odseku.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Torej se dopis izroča finančnemu odseku.

Dalje naznanjam, da je deželni odbor, izvršuje sklepe visokega deželnega zbora letošnjega zasedanja z dne 19. aprila, s katerim se mu je naročilo, da zadevo glede podpore za vzdrževanje mostu čez Kokro med Kranjem in Klancem natančno preišče in potem še v tem zasedanju stavi primerne nasvete, dotične poizvedbe ukrenil. Nemogoče pa je, o uspehu te preiskave napraviti pravočasno tiskano poročilo za visoki deželni zbor. Torej predlagam, da se dotično poročilo stavbenega urada tudi kratkim potom finančnemu odseku izroči.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Izroča se torej tudi to poročilo finančnemu odseku.

Točka:

3. Priloga 65. Poročilo deželnega odbora glede nekaterih osebnih zadev.

3. Beilage 65 Bericht des Landesauschusses, betreffend einige Personalangelegenheiten.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 66. Poročilo deželnega odbora o uvrstitvi občinske ceste od Laz do Spodnje Planine v cestnem okraju Logaškem med okrajne ceste.

4. Beilage 66. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirk Loitsch gelegenen, von Lase bis Unter-Planina führenden Gemeindestraße in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Na vrsto pride točka:

5. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah:

a) kmetijskega društva v Dobropoljah, da se mu dovoli prispevek za zgradbo zadružne mlekarnice.

5. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen:

a) der Wirtschaftsgenossenschaft in Gutenfeld um Subvention für den Bau einer Milchammer.

Poročevalec dr. Papež:

Kmetijsko društvo v Dobropoljah, registrovana za druga z omejeno zavezo, prosi in sicer nevratljive podpore in drugič tudi brezobrestnega posojila, vračljivega v večletnih manjih obrokih za to, ker potrebuje podpore za razvoj mlekarnice. V tej prošnji naglaša posebno to, da potem, ko se je ustanovilo to društvo, oziroma ta mlekarnica, to je bilo od 17. avgusta 1898 naprej, se je že sprejelo v mlekarnico 250.000 l mleka in za to so prejeli društveniki 25.000 kron v roke poleg drugih odpadkov, n. pr. siratke, posnetega mleka i. t. d. Zadruga pravi, da je žrtvovala veliko za napravo orodja, vendar pa da do sedaj nima primerne stanovanja in skladišča, in sicer zato ne, ker je delavnica pretesna in pretopla in ravno tako tudi skladišče. Pri vsem tem je pa eno od drugega oddaljeno pet minut. Tudi nimajo dobre vode, kar je vsekako potreba in potem tudi nimajo ledenice. Da bi si vse to preskrbeli ali omogočili,

nad vsem boljše poslopje, so kupili zemljišče za 9100 K, na katerem je tudi studenčnica, dobra studenčnica. Z ozirom na to nameravajo tudi več krav nakupiti. Troškov bo 11.000 gld., da se vse to napravi, in v to svrhu prosijo podpore, kakor sem prej omenil.

V finančnem odseku se je priznalo, da je namreč mlekarica sama podpore vredna, ker izvrstno deluje in uspešno izdeluje sir, ki je jako okusen in ki ga prodajajo dokaj v deželi in zunaj dežele, in da je torej, pač podpore vredna mlekarica.

Vendar se je pa v finančnem odseku naglašalo to da je pred vsem treba ločiti in ugotoviti, da naj bo mlekarica samostojna, da se nikakor ne sme spajati, ali če je to tudi faktum, da ne sme spojena ostati z drugim društvom, ki ima mlekarico za svoj oddelek. To drugo društvo je baje pasivno, in če bi dali podporo, če tudi z dostavkom: «v svrhu razvoja mlekarice», bi morebiti ta podpora vendar pošla v pokritje dolga, ki ima to društvo. Zato bo treba deželnemu odboru skrbeti, da se bo to kolikor mogoče ugotovilo in dognalo, da bo tista podpora, ki se bo enkrat podelila temu mlekarničnemu podjetju, služila edino le v to svrhu, da se podpira mlekarica v svojem delovanju in v pospeševanje podjetja v to smer, da se razvija ta mlekarski zavod, da si sezida poslopje, kakor je povedano v prošnji, tako primerno, kakor se mora sploh pri tej stroki zgoditi, da se potem zamore več blaga v korist mlekarskega društva, na katero je finančni odsek mislil, izpečati. V tem oziru imam predlagati v imenu finančnega odseka:

«Deželni zbor skleni:

Predležča prošnja kmetijskega društva v Dobropoljah, registrovane zadruge z omejeno zavezo, de praes. 21. aprila t. l., št. CLX., izroči se deželnemu odboru.»

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Pri tej sicer neznatni in ponižni prošnji je pa vendar umestno, da spregovorim resno, pa prav mirno in objektivno besedo o sadovih naše tako imenovane gospodarske organizacije, ki je v svojem času s toliko reklamo in slavo bila stopila v življenje. Kakor veste, je naša katoliškonarodna stranka sprejela — in končno je tudi pametno, če bi se stvar dala pametno izvesti — sprejela v svoj program obširne gospodarske točke.

Vsled tega je kakor gobe rasti pustila svoja gospodarska društva iz srede kmetskega ljudstva. No, mislim pa, da so gospodje te stranke dandanes uže prepričani, da je tista velikanska slava, ki se je pela ob svojem času tej imenitni gospodarski organizaciji, pošla, da te slave ni, in mislim tudi, da so gospodje dandanes uže sami prepričani, da v stavbi njihove gospodarske organizacije, katero so na umeten, a površen način zgradili v deželi, že vse poka. Godi se jim, kakor lastniku starega poslopja, ki po noči čuje, kakor da bi nekaj lazilo in šumelo v stenah. To je znamenje, da se

hoče tako poslopje v kratkem podreti in na kup pasti. V strahu sem, da se v stenah gospodarske organizacije klerikalne stranke že oglašajo omenjeni glasovi, sedaj še le šepetaje, ali vendar so to glasna znamenja, da bo stavba na kup padla. In na kup bo padla, o tem ni dvoma, in podrla se žalibog ne bo v trenutku, ko nobenega v poslopu ne bo, ampak vsedla bo na svoje prebivalce in jih zmečkala do smrti! Gospodarska organizacija, kakor je vstvarjena sedaj, se je popolnoma ponesrečila, in vidi se, da že dandanes omaguje, in da se išče umetnih sredstev, s katerimi bi se jej za silo dalo zavleči življenje.

Med ta sredstva spada o najnovejšem času tudi to, da se snujejo tako zvane mlekarske zadruge. Gospodarska, ali prav za prav konsumna društva imajo pre malo članov, ljudje se zanje več ne brigajo, kakor v svojem času. Naši gospodarski organizatorji začeli so misliti na to, kako bi si pomagali na umeten način, da bi pomnožili število članov in pribavili v pasivno društvo novih članov, ki naj bi s sedanjimi prenašali slabe posledice, ki bodo brez dvojbe nastale. To se pravi, konsumna društva, ki čutijo že davico v grlu, snujejo mlekarske zadruge z dostavkom, da vsak, ki je pri mlekarski zadrugi, mora ob enem biti tudi član konsumnega društva.

To se je zgodilo tudi v Dobropoljah, kjer vlada že posebna lakota, in kjer se javlja že posebna potreba po novih članih. Proti odsekovemu predlogu ne bom spregovoril besedice, ker sem prepričan, da je v deželnem odboru združene vsaj toliko razsodnosti, da se bo ta prošnja lepo in mirno pokopala. Ampak, gospoda moja, prosim, dajte mir tam, pojdite drugam! Kdo bo pa govoril, če bo vedno šumelo! — pri tej priliki je pa vendar umestno, ko se je društvo v Dobropoljah osmelilo prositi visoko zbornico za podporo, da se pregleda nekoliko stanje tega društva, ker je to nekako uzorno društvo, po katerem so se vsa druga društva v deželi ravnala. Razlogi, da je društvo propalo, so sami ob sebi dani, kajti to je čisto gotovo, da duhovnik, ki se ni učil trgovine, ni sposoben voditi prodajalnice, in ravno tako gotovo tudi učitelj za to ni sposoben. V Dobropoljah je vodil konsumno društvo ljudski učitelj, ki nima posebno dobrega imena v deželi, in vsak mora pripoznati, da ljudski učitelj ni za to poklican, da bi se bavil s kramarijo, ker ima v učilnici dela črez glavo. Posledica temu mora biti, da učitelj ali zane-marja učilnico, ali pa konsumno društvo, katero je vzel na rame. V Dobropoljah se je baje oboje zgodilo, pa to nas danes ne briga, zelo pa nas briga stanje tega društva, in v tem pogledu imam slučajno v rokah dokaz, ki tako žalostno, tako glasno govori, da mora tiste, ki so povzročili v svojem času tako in enako organizacijo, pretresti strah in groza.

Gospoda, dajte mir, jaz ne bom govoril, če se bo neprestano tam na strani govorilo. Če hočeta dva govoriti, je nemogoče priti do reda. Stvar je tako važna, da se lahko vsak zanjo interesuje!

V rokah imam tega imenitnega društva bilanco za leto 1899., toraj za zadnjo upravno dobo. In sedaj poslušajmo glas in besedo te bilance, in potem boste, gospodje, prišli do prepričanja, da je bilo naravnost

predrzo in nesramno, če se je tako društvo za svoje namene obrnilo za podporo do visoke zbornice. O vsakem društvu daje bilanca pravo podobo, in tukaj imate bilanco konsumnega društva v Dobropoljah za leto 1899. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Kmetijskega društva!») Da, imenuje se kmetijsko društvo, ampak to je samo navidezno, v pravem pomenu je konsumno društvo. Torej poslušajmo, kaj govori ta bilanca. Društvo ima med dolgovi sledeče točke:

Najprej so deležnikom dolžni 5578 K. Na ta dolg se niti ne oziram toliko, ker se take stvari zgubijo, in če se zgubijo, zadane izguba deležnike, ki so bili lahko-mišljeni provzročitelji lahkomišljenega tega društva.

Dalje pa je društvo dolžno — tukaj pa se prične resnost — 28.500 K na izposojilih. To je reelen dolg, ki bo moral plačan biti! Potem so dolžni 10.945 K na blagu in na zemljiščih 1762 K. Končno so med dolgove postavili tudi rezervni zaklad v znesku 3700 K. To pa je sleparija ali slepota, ker je med dolgove postavljeni rezervni zaklad popolna senca brez vsakega pomena. Resnih pravih dolgov, ki se bodo morali plačati, je po tej bilanci razen deležev in rezervnega zaklada celih 41.207 K, to je čez 20.000 gld. To je reelen, prav resničen dolg, katerega ima preprosto kmetijsko društvo v Dobropoljah. In to je breme, ki govori glasnejše od mene!

Sedaj pa pogledjmo, kako je pokrito to resnično breme, ta resnični dolg, pri katerem se nisem oziral na rezervni zaklad in ne na deleže.

V gotovini so imeli koncem leta 1899. baje 1408 K. Ta znesek je bil baje v kasi, in jaz hočem verjeti, da je bilo temu tako. V poštni hranilnici so imeli 357 K, na blagu, pravijo, so imeli od ljudi zahtevati 15.054 K (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Čujte!»), vrednost zemljišča postavili so v račun z 9100 K, inventar s 5102 K, in vrednost blaga z 19.043 K. Sedaj pa preiščimo, ali je to pokritje zdravo in reelno. Veljati pustim gotovino 1408 K in ravno tako znesek 357 K, ki se je baje nahajal v poštni hranilnici. Jedna glavnih točk so pa terjatve za blago, in te znašajo 15.054 K. Seveda tisti, ki so bilanco skovali, živijo v najivni veri, da je ta znesek popolnoma likviden, to se pravi, likviden je, ali veliko vprašanje je, ali je tudi izterljiv. Kdor ima nekaj skušnje glede takih zastankov, ve, da je četrtnina ali večasih tudi tretjina popolnoma zgubljena. Taki zastanki se vlačijo od bilance do bilance, ko pa pride do krize, se ne izterjajo niti s tretjino.

Pa vzemimo, da se od tistih 15.054 K izgubi samo 3000 K; to je jako ugoden račun, katerega napravim za društvo in recimo torej, da imajo pri ljudeh iskati izterljivih 12.054 K.

Potem je v pokritju tudi postavljeno med aktivni zemljišče z ogromnim zneskom 9100 K, to je torej več kakor 4500 gld. V Dobropoljah zemljišče za ta denar iskati je vsekako nekaj posebnega. Posvetoval sem se z gospodi, ki kraj poznajo, in povedalo se mi je, da je zadruga kupila neko zemljišče, ki meri okrog 1100 štirijaških sežnjev. Torej niti oral ni veliko. Na tem zemljišču se ne nahaja nikaka stavba, ampak, hvala Bogu, samo tista studenčnica, o kateri je gospod poročevalec tako hvalevredno govoril.

Torej 1100 štirijaških sežnjev obsegajoče zemljišče so v Dobropoljah samo v ta namen kupili, da preslepijo ljudstvo v mlekarско zadrugo, in to zemljišče so v inventar postavili z 9100 K. Ljudje, ki so popolnoma informirani, pripovedujejo, da se za zemljišče, če se proda, danes ne skupi več kakor 500 gld. Pa vzemimo, da je ta točka, ki je v bilanci pokrita z 9100 K, primerno pokrita z 2000 K. Torej jaz dam za to zemljišče 1000 gld. in postavim v pokritje mesto 9100 K številko 2000 K, mislim pa, da bom pri tem še zmerom izgubo imel (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Najbrž!»), ker gospodje, ki poznajo svet, pravijo, da med brati ni več kakor k večemu 500 gld. vreden. Bodoča točka je inventar, ki je v bilanci vstavljen z zneskom 5102 K. Meni se vidi inventar v tej visokosti za tako društvo nekaj izrednega. Seveda gospodje čutijo, da je inventar treba visoko ceniti in z visoko svoto v aktive postaviti, ker drugače ni zadosti pokritja! No pa vzemimo, da je inventar vreden 4000 K in postavimo v bilanco mesto 5000 K samo 4000 K. Toliko dam za ta inventar in mislim, da je s tem bogato plačan, ker se bo jako malo zanj dobilo, če pride do konkurza. Pa da se mi ne bo očitalo, da pretiravam, vzemimo torej 4000 K. Končno ostane še zaloga blaga z 19.043 K. Društvo se peča s specerijsko in manufakturno kramarijo, in samo po sebi umevno je, da je tisto blago, ki ga vlačijo od bilance do bilance, najbrž zastarano, da je vse samo stara šara, ki je od leta do leta manj vredna, in ki se nikomur ne more oddati. Z gotovostjo trdim, da za teh 19.043 K, če danes do konkurza pride, ne dobijo niti 10.000 K, to je bolj gotovo, kakor amen v očenašu. No, pa jaz odbijem samo 4000 K in pasiram 15.000 K. (Klici: — Rufe: «Preveč!») To je gotovo, da je preveč, ampak ker sem pravičen človek, dam 15.000 K (veselost — Heiterfeit), seveda samo pro forma. In sedaj pa napravimo primeren račun, kakor ga dotični aritmetični zakoni predpisujejo. Na eni strani imamo brez dolga na deležih in za rezervni zaklad 41.207 K. To je reelen dolg, ki vpije in kriči po plačilu. Na drugi strani pa dobite, če seštejete vse tiste dobro adjustirane zneske, katere sem jaz dopustil, pokritja za 34.919 K. Torej nasproti 41.207 K gotovega dolga stoje aktiva, in sicer še vedno dvomljiva aktiva, v znesku 34.919 K. (Klici: — Rufe: «Čujte, čujte!») Torej imajo tukaj še vedno primanjkljaja za več nego 5000 K! Vidite gospoda, tako govori bilanca. (Nemir na levi. — Unruhe links.) Seve, gospodje na oni (levi — linker) strani se ne interesirajo za to stvar, pač pa se bodo, ker je zavožena, kakor po navadi, pravočasno v stran pomaknili! (Poslanec Povše: — Abgeordneter Povše: «Vsaj poslušam!») Vas vidim, vas strokovnjaka, drugi pa so vsi izginili. (Klici na levi: — Rufe links: «Stranka ni odgovorna!») Je, je odgovorna, le pomirite se! (Veselost — Heiterfeit).

Torej, gospoda moja, te številke niso tihe, ampak kričijo, in jaz se le čudim, da jih vlada do sedaj še ni zaslislala, in čudim se, da je vlada, ki je sicer tako stroga in pravična, posebno nam nasproti, dopustila, da ljudski učitelj, ki ni poklican, da vzdržuje konsumna društva, zanemarja svoje dolžnosti, ter slepari tako, da je ljudstvo pripeljal v tisti kritični položaj, v katerem se Dobropoljsko ljudstvo dandanes nahaja.

Jaz vem, da so proti učitelju kot takemu, ki je zanemarjal svoje dolžnosti v učilnici, dohajale v Kočevje na okrajno glavarstvo bridke pritožbe, ki se pa niso hotele slišati, in vem, da se je okrajni glavar, ker je včasih nepreviden v svojih izjavah, izjavil, da si ne upa nič storiti, ker ve, da živa ta učitelj, ki je bil prav za prav kramar, višje protekcije.

Nečuvno je, da je učitelj, ki ima omejen poklic, smel leta in leta voditi konsumno društvo, mesto svoje šole. Kaj takega je samo na Kranjskem mogoče, drugod menda na celem svetu ne. Berite bilanco, gospodje! Jaz apeliram na gospoda poslanca Jelovška, o katerem vem, da se na trgovino bolje spozna, kakor gospod Povše. Pozivljam ga, da vestno in resno prečita bilanco društva v Dobropoljah, ki je uzor enakim društvom v celi deželi, in potem naj izreče, če ni vse resnično, kar sem navedel. Ta bilanca je pasivna, tako pasivna, da bi voditelji tega društva in visoka vlada, ako bi le-tá kaj nadzorovanja izvrševala, bili primorani spomniti se na dotični predpis kazenskega zakona, ki pravi, da vsak trgovec postane slepar in goljuf, ako v svesti svoje pasivnosti še nadaljuje svojo trgovino. To se pravi, vlada morala bi poslovanje tega društva ustaviti, ter ga prisiliti, da zglesi konkurz, da ne bo ta nesrečna konsumna kramarija ljudstva zapeljala še v večjo nesrečo, kakor ga je zapeljala do sedaj! Podporo dajati takemu društvu bi bilo naravnost greh, in upam, da se bo posebno te bilance spominjal deželni odbor, ko bo imel rešiti prošnjo Dobropoljskega društva!

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec dr. Papež:

Gospod predgovornik je naglašal pred vsem, da je bilanca pasivna. Tudi jaz sem že v tem oziru poročal, da je glavni pomislek pri tej stvari bila pasivna bilanca. Da bi pa bila stranka to zakrivila, ali zakrivila to s snovanjem tega društva, stranka, katere klubu tudi jaz pripadam, ali, z drugo besedo, da bi klerikalna stranka, kakor se našo stranko imenuje, kriva bila, da se je to društvo snovalo, tega, kakor sem jaz poučen, ne more gospod predgovornik trditi, kajti akoravno se je to storilo od strani enega ali par pristašev naše stranke, mislim vendar, da bo gospod poslanec dr. Tavčar tudi v tem oziru tako pravičen, kakor je prej naglašal, da ne bo hotel trditi, da je vsemu, kar stori pristaš naše stranke in kar ni dobrega in uspešnega, kriva naša stranka, kakor ni kriva stranka gospoda predgovornika vsemu, kar morebiti slabega izhaja od kakega pristaša njegove stranke.

O stvari sami nimam nič več dostaviti.

Deželni glavar:

Preidimo torej na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Dalje imamo prošnjo:

b) obrtniške bolniške blagajnice v Idriji, da bi se jej dovolil prispevek k ustanovnim stroškom;

b) der gewerblichen Krankencassa in Idria um Subvention zu den Gründungskosten.

Poročevalec ces. svetnik dr. Murnik:

Visoki zbor! V Idriji se je ustanovila pričetkom letošnjega leta obrtniška bolniška blagajnica, katera ima namen, skrbeti v bolezni in smrti za vse tiste člane, ki so po zakonu z dne 30. marca 1888, drž. zak. št. 33, obvezani zavarovani biti za časa bolezni. Ta okraj ima svojo okrajno bolniško blagajno v Logatcu, in ima torej tudi skrbeti za vse te, ki stanujejo v idrijskem sodnem okraju. Ali več mož, ki so vneti za to stvar, se je zjediniło, da so ne le tistim delavcem, ki so po zakonu zavezani biti člani okrajne bolniške blagajnice, ampak tudi drugim omogočila pristop k tej blagajnici, in ker je brezdvomno, da so mali obrtniki in mali posestniki mnogokrat, ako obolijo, v slabejših razmerah, kakor delavec, ki je navadno samec, se mora ta korak omenjenih mož pozdravljati.

Finančni odsek je tudi uvaževal, da bo ta obrtniška bolniška blagajnica, ako se bo strogo držala svojih pravil, mnogo koristila in mnogo olajšala življenje o bolezni in pripomogla, da se bo vsak član tudi na njene stroške dostojno pokopal.

Zato je bil tudi mnenja, da bi bilo umestno, ako se dovolj nekoliko podpore k ustanovnim in začetnim stroškom sploh iz deželnih sredstev. Omenja pa tudi odsek, da za idrijski sodni okraj, v katerem je seveda c. k. erar največji davkoplačevalec, se v take namene še niso dovolile podpore, in z ozirom na to je bil finančni odsek mnenja, da bi visoki zbor pritrđil njegovemu nasvetu, ki se glasi:

«Deželni zbor skleni:

Obrtniški bolniški blagajnici v Idriji podeli se za delno pokritje začetnih društvenih stroškov iz deželnega zaklada za l. 1900. prispevek 500 K, kateri je proračunati v VII. poglavji ‚Dobrodnele naprave‘.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Gospod poročevalce o 7. točki želi, da bi smel takoj sedaj poročati, predno pride na vrsto 6. točka, ker je pozneje zadržan.

Ali je visoka zbornica s tem zadovoljna?

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Torej pride točka:

7. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi deželnega dvorca (k prilogi 40.).

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Bau der landschaftlichen Burg (zur Beilage 40).

Berichterstatter Graf Barbo:

Hohes Haus! Zur Beurtheilung der Thätigkeit und der Maßnahmen des Landesausschusses in Bezug auf den Bau der landschaftlichen Burg müssen wir uns vor allem den Landtagsbeschluss vom 6. März 1897 vor Augen halten. Dieser Beschluss des Landtages ist auch vollinhaltlich in der Beilage 40, welche am Tische des hohen Hauses liegt, abgedruckt.

Der Landesausschuss hat in Befolgung dieses Auftrages eine Enquête von Sachverständigen einberufen, welche ihr Urtheil über das Project des Landesingenieurs Hrasny abzugeben hatten. Diese Enquête hat sich im allgemeinen günstig über das Project ausgesprochen und erklärt, dass nach ihrer Ansicht, wenn die vorgeschlagenen Änderungen, welche leicht möglich sind, platzgreifen, auch mit der Summe von 370.000 fl. das Auslangen getroffen werden dürfte.

In Bezug auf die architektonische Ausstattung war die Enquête der Ansicht, dass gewisse architektonische Fehler vorhanden sind, infolge deren der ganze Bau etwas überladen erscheine und dass dadurch die Kosten wesentlich vermehrt werden dürften.

Das Punctum saliens der ganzen Angelegenheit bildet jedoch der stricte Auftrag des Landtages, dass der Bau der Burg keineswegs mehr als 370.000 fl. kosten darf.

Da der Projectant keinen Kostenvoranschlag gemacht hatte und trotz mehrmaliger Aufforderung nicht dazu veranlasst werden konnte, war es nun die Aufgabe des Landesbauamtes, einen Kostenvoranschlag auf Grund des Hrasny'schen Projectes zu verfassen, und es hat sich ergeben, dass der Bau, wenn er genau nach dem Projecte von Hrasny ausgeführt würde, einen Betrag von 435.000 fl. erfordern würde.

Auf Grund des Gutachtens der Experten gieng nun das Landesbauamt zunächst daran, eine Restringierung bei den überflüssigen architektonischen Einrichtungen vorzunehmen und es zeigte sich, dass, wenn einzelnes unterlassen, manches einfacher gemacht und billigeres Material gewählt wird, sich 44.500 fl. ersparen ließen, so dass der Bau dann 390.500 fl. kosten würde.

Nun war das noch immer um 20.000 fl. mehr als der vom Landtage als Maximum beschlossene Betrag. Der Landesausschuss glaubte aber doch mit der Offertvergebung nicht länger zögern zu sollen in der Hoffnung, dass vielleicht bei der Offertverhandlung billigere Offerte gestellt

werden dürften, welche es ermöglichen würden, innerhalb des vorgeschriebenen Rahmens zu bleiben. Vorsichtigerweise behielt er sich vor, wenn die Offerten nicht entsprechend günstig sein sollten, dieselben nicht zu bestätigen.

Die Erwartungen des Landesausschusses sind auch eingetroffen, und es ergab sich bei der Vergebung der Erd- und Mauerarbeiten ein Ersparnis von 36.000 fl., das ist von 11 % gegenüber dem Voranschlage des Landesbauamtes. Infolgedessen sowie in der Hoffnung, dass auch bei den anderen erforderlichen Ausstattungen, welche nach dem Kostenvoranschlage 71.500 fl. betragen sollten, ein wenn auch geringes, so doch entsprechendes Ersparnis sich erzielen lassen werde, ist der Landesausschuss der Ansicht, dass von der Summe per 390.500 fl. 40.000 fl. sich ersparen lassen werden, und auf das hin ist er auch zum Beginne des Baues geschritten. Es blieben nun noch 100.000 fl. für die innere Ausstattung und Architektur übrig.

Ich glaube, es ist nicht zu verlangen, weder vom Finanzausschusse, noch von dessen Referenten, auch ein fachmännisches Urtheil über die Architektur abzugeben. Ich meine, dass man da mit vollem Vertrauen auf das Urtheil der Fachmänner sich verlassen kann, und es ist auch als zweckentsprechende Maßnahme des Landesausschusses zu betrachten, dass er sich an einen bekannten Wiener Architekten, namens Hudek, wandte und mit demselben in Verkehr trat, damit er die nöthigen Pläne für die architektonische Ausstattung liefere. Dies ist auch geschehen, und hat der Genannte für den allerdings hoch scheinenden Betrag von 7000 fl. sich bereit erklärt, die Pläne zu verfassen, und wir können nur erwarten, dass in vollkommen fachmännischer Weise diese architektonische Ausstattung durchgeführt werden wird.

Nachdem, wie ich anfangs erwähnt habe, der springende Punkt derjenige ist, ob der Bau der Burg um den Betrag, den der Landtag als Maximum in Anschlag genommen hat, durchgeführt werden könne, glaube ich, dass wir die Maßnahmen des Landesausschusses billigen können, und habe ich daher die Ehre, im Namen des Finanzausschusses folgenden Antrag zu stellen:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Bericht des Landesausschusses über den Bau der landschaftlichen Burg wird zur Kenntnis genommen und die diesbezüglichen Verfügungen desselben werden genehmigt.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež:

Pred dvema letoma sem spregovoril nekaj besed, in navajal opazke glede načrtov za deželni dvorec. Takrat se mi je pritrjevalo, in tako imam upanje, da se bodo tudi danes moje opazke nekaj upoštevale.

Nimam veliko omeniti, pač pa hočem to, kar sem že v finančnem odseku navajal, tukaj še bolj v detailu povedati, namreč povedati pomisleke, katere imam glede strehe pri deželnem dvorec.

Ker je šele temelj zidan, oziroma zgradba deloma izvršena do parterske višine, je še čas, nekatere stvari prenarediti.

O zidarskem delu ne bom nič govoril, ampak le glede strehe. Streha je kakor vse drugo slogu pravična in vkusno narejena, akoravno se meni zdi, da je nekoliko preobložena z dekoracijami. Pa ne glede na arhitektonične dekoracije, skrbijo mene samo troški, skrbi me, da bi se proračun za streho ne prekoračil, in zato hočem svoje opazke povedati. Mene ne skrbijo tiste «pikelhaube» na vsakem oknu, katerih je nad sedemdeset. To me toliko ne briga, ampak skrbijo me prvič troški, koliko bo streha stala in drugič stanovitnost strehe, ki je tolikrat predrta, in tretjič vsakoletno vzdrževanje. Jaz imam svoje skušnje iz deželnega odbora iz prejšnjih let v muzeju, kjer so tudi taka okna na strehi.

Ob hudi zimi zleze sneg pod tako streho, zmrzne in okno pade na tla. V muzeju se je zgodilo enkrat ali dvakrat, da so padla cela okna na tla na dvorišče. Jaz mislim, če bi bilo na strehi pri deželnem dvorcu manj oken, bi to vendar stvari sami ne škodovalo in tudi ne slogu, ampak stvar bi bila cenejša, in potrebno bi bilo manj letnih popravkov. Vzemimo vladno palačo. Tam ni nobenih strešnih okene, v muzeju pa, ki je tudi monumentalna stavba, so tri na glavni fronti in dve na postranski fronti. Torej jaz mislim, da se bo deželni odbor na to oziral, ker bo še mogoče z arhitektom Hudetzom se razgovarjati. Prepričan sem, da, če bi se kaka preuredba pri oknih naredila, da bi simetrija še vedno ostala in da se bo gledalo na to, da se ne napravi tist «Hirschauerstückl», kakor pri novi gimnaziji.

Poglejte enkrat na streho nove gimnazije in boste videli, da nobeno okno ni v pravi črti navpično oknove osi, ali okenskih stebrov, ampak vsa so napravljena popolnoma iregularno, kakor da bi bil hotel tesar štediti pri dolgosti tramov, ki jih je polagal za «grušt» za streho. To je svarljivo, da ne bi se posnemal novi gimnazij. Nadalje bi bilo tudi umestno, ker je deželni inženir rekel, da je treba to stavbo v veljavo spraviti nasproti realki, ki je visoka, ako bi se v Vegovih ulicah stolp na srednjem rizalitu povišal, kar bi bilo lahko mogoče, ako se bazis razširi in pilone v Vegovih ulicah odstrani.

Kakor hitro prideta tista dva pilona stran, potem se bazis rizalitske strehe razširi, in kakor hitro je bazis razširjena, da se potem povišati celi stolp in bo tem izdatneje prišel v veljavo nasproti realki. Kakor je sedaj vidno, je ta stolp nekako prenizek.

Eno skrb hočem še spregovoriti glede oken v prvem nadstropju. Okna kažejo visočino 2 m od tal do takozvanih «Kämpferjev». Narisano je, da naj bo v enem krilu okna ena sama šipa, ki bi bila 2 m visoka in 55 cm široka. Pa če bo ena sama šipa, bo nevarno odpirati in zapirati okna, posebno če se bodo tiste ženske okrog plazile, ki jih umivajo, se bo lahko zgodilo, da se bo šipa razletela. Za to imam tudi skušnje iz muzeja, kjer so bile tudi take šipe in se je pokazalo, da je to čisto napačno, tako, da so se potem morali napraviti razpredelki, tako da je sedaj na vsakem krilu po četvero razpredelkov.

Torej to tudi deželnemu odboru priporočam, da se ozira na te težave in na to nevarnost, ki bi nastala, ako se okno pusti v eni šipi do «Kämpferjev». Jaz mislim samo na prvo nadstropje.

Nadalje imam omeniti še nekaj glede notranje oprave. Jaz sem prepričan, da bo deželni odbor gledal na to, da se bo napravil primeren program za opravo v deželnem dvorcu, kajti jaz mislim, da je to jako važno, namreč razpredelba, kako je vse sedeže razpredeliti, na primer, kako je oder za deželnega glavarja napraviti, da se bo gledalo, da se avtonomija nekoliko bolj izrazuje, kakor je tukaj pri našem odru varovana, ki je ustvarjen v času imenitnega in premogočnega Bacha, «Statthalterja» v Ljubljani.

In jaz mislim, da je tukaj tem bolj umestno, da se program naredi, ker se drugače lahko napake store, pri katerih jaz zopet na novi gimnazij mislim, ki je gotovo imel napačen program, ali so pa dotični strokovnjaki na Dunaju popolnoma pozabili na to, kaj so mislili narediti.

Če se pride v kako sobo, in jaz sem pregledal vse, se vidi, da so nekatere klopi samo 30 cm od stene oddaljene. Ravno tako so sprednje klopi od odra samo 30 cm oddaljene, tako da ne more nihče vmes hoditi, ampak se mora plaziti kakor dimnikar in to se potlej še bolj tesno čuti, kadar obešajo učenci svoje suknje in dežnike ob stenah. Po tem je res občudovati tisti ženij na Dunaju, ki je to vse ukrenil in tisti ženij, ki je odobral, da se kaj takega zgodi. Gotovo se je mislilo na manjše število učencev, kakor jih morajo vendar notri spraviti.

V tem oziru sem hotel tudi opozoriti deželni odbor, pred vsem pa na to, da naj glede notranje oprave prej da od deželnega stavbnega urada narisati razpredelbo deželnega dvorca.

Glede drugih prostorov v deželnem dvorcu mi ni treba ničesar pripomniti, in tako sem jaz zopet, in to mislim zadnjič, svoje opazke spregovoril glede deželnega dvorca in še enkrat poudarjam, da me pri tem ni nič družega vodilo, kakor skrb, da ne nastanejo preveliki troški za deželo. (Poslanca Grasselli in Šubic: — Die Abgeordneten Grasselli und Šubic: «Bravo, Bravo!»)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Berichterstatter Graf Barbo:

Ich bin dem geehrten Herrn Vorredner sehr dankbar für seine Ausführungen, insbesondere aber deshalb, weil er zum Schlusse derselben keinen Antrag gestellt hat, denn so interessant und wertvoll auch diese Anregungen waren, würde ich es doch nicht für richtig halten, wenn wir bestimmte Beschlüsse in Bezug auf die Ausstattung fassen würden. Ich glaube, da müssen wir, wie ich bereits erwähnt habe, das Urtheil den Fachmännern überlassen, und wenn auch der geehrte Herr Dr. Bapež durch seine Ausführungen gezeigt hat, daß er sich für die Sache interessiert und

gewiß Verständnis dafür hat, so halte ich ihn — ich bitte um Entschuldigung — doch für einen Laien, und es ist immer gefährlich, wenn sich Laien in die Arbeiten eines Fachmannes, eines Künstlers, einmischen. Ich habe nichts dagegen, wenn die Ausführungen und Wünsche des Herrn Dr. Papež, sofern sie in den Rahmen des Ganzen hineinpassen, eine gewisse Berücksichtigung finden, aber ich müßte mich entschieden dagegen erklären, wenn dieselben überhaupt bestimmend sein sollten. Ich glaube, daß da dem Landesauschusse, respective den betreffenden Fachmännern, vollkommen freie Hand zu lassen sei.

Ich habe nichts mehr hinzuzufügen, als nochmals zu ersuchen, daß der Antrag des Finanzausschusses angenommen werden möge.

Deželni glavar:

Preidimo torej na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj pride točka:

6. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda poslanca dr. Ignacija Zitnika in tovarišev, da se ne sprejme vinska klavzula v novo carinsko in trgovinsko pogodbo z Italijo (k prilogi 43.).

6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Dr. Ignaz Zitnik und Genossen um Nichtaufnahme der Weinlausel in den neuen Zoll- und Handelsvertrag mit Italien (zur Beilage 43.).

Poročevalec Božič:

Visoka zbornica! Leta 1891. nastal je bil po vseh vinorodnih krajih Avstro-Ogrske, zlasti pa po njenih južnih krajih, na Tirolskem, Slovenskem in tudi v Dalmaciji precej, velik vihar zaradi takozvane vinske klavzule, katero je nameravala naša država v trgovinsko in brodersko pogodbo z Italijo sprejeti.

Ta razburjenost je umevna, ako se pomisli, da je pretila od sprejetja te klavzule našim vinogradnikom velika katastrofa in udarec, katerega ne bi mogli lahko prenesti.

Tega mnenja pa ni bil dunajski parlament, ki je ostal gluhi in slepi za vse prošnje in peticije, s katerimi so ga društva in dežele preplavljale, in je v dotično trgovinsko in brodersko pogodbo z Italijo sprejel vinsko klavzulo, ki v točki 5. III. končnega zapisnika o pogodbi slove tako (bere — liešt):

«V slučaju, da tekom pogodbe Italija določi carinsko postavko 5 frankov 77 centezimov ali pa še nižjo na uvoz vin, velja ta postavka tudi za vsa vina iz Avstro-Ogrske.

V tem slučaju zaveže se Avstro-Ogrska, da «ipso facto» italijanskim vinom dovoli posebne olajšave, ki so navedene v točki 5. III. glede tarife B (carine pri uvozu v Avstro-Ogrsko) končnega zapisnika o trgovinski in broderski pogodbi z dne 27. decembra 1878. — Carina v tem slučaju znaša 3 gld. 20 kr. za 100 kg vina, ki se v sodih po suhem ali po morju uvažava v Avstro-Ogrsko.»

Naša centralna vlada tolažila je avstrijsko vinogradništvo s tem, da Italija ne bo izkoristila tega določila, saj je že prej tako določilo obstajalo, ne da bi ga bila Italija proti Avstriji izkoriščala.

Toda ta obljuba se je, kakor bom pozneje dokazal, temeljito izjalovila in jako optimistično je bilo od strani vlade pa tudi od strani vinogradnikov, ki so njenim obljubam verjeli, kajti položaj je bil takrat tak, da je bila Italija prisiljena iskati v Avstriji drugega trga za svoja vina, katerih ni mogla več izvažati na Francosko.

V pojasnilo bodo najboljše služile nastopne številke:

Od leta 1878. do 1887. izvažala je Italija na Francosko, kamor je imela do tedaj še odprto mejo, vsa svoja vina v približni množini do 3 milijonov q. Naravno je, da takrat Italija še ni silila v Avstrijo, dasi je imela že takrat izgovorjeno dotično vinsko klavzulo, ki velja še dandanes.

Naravno pa je tudi, da se te pravice do takrat še ni posluževala, prvič ker je producirala približno le 20 milijonov hektolitrov vina, kar se da tolmačiti s tem, da so ji pridelki uničevale različne trtne bolezni, zlasti grozdna plesnoba; in drugič zaradi tega ne, ker je imela, kakor sem že omenil, odprt trg na Francoskem, kamor je vso svojo nadprodukcijo izvažala. Od leta 1887. do 1891. pa so se razmere precej spremenile.

V tem času se je namreč po eni strani produkcija italijanskih vin na dvojno mero pomnožila, namreč na okroglo 40 milijonov hl, na drugi strani pa je začela Italija izgubljati francoski trg, kajti leta 1888. je Francija zaprla svoje meje za uvoz italijanskih vin, vsled česar je bila zdaj s svojo dvojno produkcijo 40 milijonov hl vina na enkrat brez svetovnega trga.

Posledica temu bila je ta, da je italijansko vino tudi doma popolnoma vso ceno izgubilo, ker sploh ni bilo za nadprodukcijo kupea.

Umevno je torej, da je Italija vse svoje sile napela, da si pribori drug trg, in vrgla oko v Avstro-Ogrsko. Ker se je imela leta 1891. trgovinska in broderska pogodba z Avstrijo ponoviti, napela je Italija vse sile, da se sprejme v pogodbo vinska klavzula, katero sem uvodoma omenil in prečital, katera klavzula pa je našemu vinogradništvu prizadela občuten udarec.

Nasledki so se takoj pokazali, kajti čim je bila klavzula sprejeta in pogodba odobrena, znižala je Italija takoj svoje carine na 5.77 frankov in temu dosledno morala so avstrijska ministerstva za finance, trgovino in poljedelstvo že z ukazom z dne 10. avgusta 1892. l. znižati carino na uvoz italijanskih vin od 20 gld. na 3.20 gld. S tem je seveda pala pri nas cena italijanskim vinom od 30 gld. na okroglo 10 do 11 gld.

Posledice so pokazale, da je bil s tem oni jez, ki je do takrat obstal med Avstro-Ogrsko in Italijo, z vinsko

klavzulo podrt, kar se posebno jasno kaže v številkah o izvozu in uvozu. Naš izvoz v Italijo ni bil nikdar posebno velik, vendar pa je znašal l. 1891. še 3514 q vina. Ta številka je rapidno padala do l. 1898., v katerem se je izvozilo v Italijo le še 1527 q vina. Nasprotno pa je uvoz italijanskih vin v Avstro-Ogrski silno naraščal; tako je na primer znašal l. 1891. uvoz le 785 q vina v trgovinski vrednosti okolu 160.570 K, to je 2.6 %. L. 1892. poskočil je že uvoz na 470.929 q v trgovinski vrednosti 476.000 K ali 26 %. L. 1893. se je uvozilo že 1,285.794 q v trgovinski vrednosti 21,334.892 K, to je 41 % uvoza.

V naslednjih letih, namreč 1894. do 1896., uvažalo se je povprečno vina v vrednosti 16 do 18 milijonov K, in l. 1897. je ta uvoz zopet znatno poskočil ter dosegel trgovinsko vrednost 30,765.462 K. Pa tudi l. 1898. se je še dalje znatno pomnožil in znašal 1,505.203 q v trgovinski vrednosti okolu 33 milijonov K. Od leta 1892. do 1898., tedaj v dobi, v kateri je veljala vinska klavzula, osrečila je Italija Avstro-Ogrsko z uvozom okroglo 7 milijonov q vina in grozdja, ki je prišlo k nam po suhem in po morju, v vrednosti 148 milijonov K. Te številke so pač dovolj poučne, kako kvarne posledice za nas in naše vinogradništvo je imela vinska klavzula.

Kvarne posledice pa tudi sicer niso izostale. Ne le to, da so cene našemu vinu vsled konkurence italijanskih vin sila nizko padle, kajti cena italijanskemu vinu je prej znašala 28 do 30 gld. in ta cena je zdaj padla vsled vinske klavzule na 10 do 11 gld., vsled česar so morale tudi našim vinom cene neprimerno pasti, marveč pokazali so se nasledki vinske klavzule najbolj tudi v tem, da domače vino na domačih tleh ne dobi kupca, da morajo ljudje od leta do leta vino hraniti, in da so kmetje v največji zadregi, ker vina ne morejo prodati tudi za slepo ceno ne, ko nujno potrebujejo denarja. Vinska klavzula pa je imela ali ima tudi še drugo posledico, ki je v moralnem oziru največjega pomena. Sprejetje vinske klavzule je prisililo nekatere vinogradnike — ne sicer vseh, vendar pa nekatere izmed njih, vsaj ne hodijo samo moralno krepi ljudje pod božjim solncem, — da so se poprijeli v konkurenčnem boju nepoštenega sredstva in začeli poskušati s petijotiziranjem paralizovati nizke cene italijanskih vin, in pojavila se je žalostna prikazen v naši deželi, da se je začela preplavljati s tirolskim petijotom in da so se tudi domači ljudje začeli poprijemati tega nevrednega in nepoštenega sredstva. (Poslanec Kalan: — *Abgeordneter Kalan: šola je kriva!*) Jaz mislim, da temu ni šola kriva, ampak vinska klavzula in pa vsiljena konkurenca, in da je v tem pogledu najmanj zameriti našemu kmetu, ako se v sili poprime tega nepoštenega sredstva; moralna odgovornost za to zadene le vlado, ki je z vinsko klavzulo našega kmeta v ta neprijeten in neugoden položaj potisnila.

V parlamentu zmagal je nazor, da se je vinska klavzula sprejela, ker se je reklo, da se bo cena vinom po tistih krajih, kjer ne pridelujejo vino, znatno znižala. To se je sicer deloma doseglo, ali premisliti treba, da obstoje pri nas vse druge razmere kakor v Italiji, da je obdelovanje naših vinogradov od dne do dne dražje, ker je trtna uš uničila vse trte in so vino-

gradniki zdaj primorani z državno in deželno pomočjo svoje vinograde na novo zasajati, vsled česar niso le s tem oškodovani, da morajo nov kapital vlagati v svoje vinograde, ampak tudi zategadelj, ker so s tem za toliko let prikrajšani na dohodkih. — Nasproti pa ima Italija bogate letine, in trtna uš do danes tam še ni znana, vsled česar ona lahko toliko producira, da ondotna vina ne zadoščajo samo domačim potrebam, ampak da z njimi lahko tudi celo Avstrijo preplavlja. Italijanskemu vinogradništvu so ugodne dalje tudi klimatične razmere, in sicer tako ugodne kakor morda nikjer drugod; a ugodne so tudi delavske cene, ki so tako nizke, da jih pri nas ne bomo nikdar dosegli, tako, da se lahko smelo trdi, da nam je Italija v tem oziru za 100 %, ako ne celo za 150 % naprej.

Pomisлити pa treba dalje tudi to, da treba varovati domačega producenta, ki ni v takih razmerah, da bi mogel svoj pičli pridelek prodajati po tako slepih cenah, kakor se to godi v Italiji, kajti če bi naš vinogradnik hotel po takih cenah prodajati svoj pridelek, potem bi moral v kratkem zapustiti domače ognjišče, ker bi v svojem vinogradu, od katerega naj bi živel, ne zaslužil niti dne, katero bi moral svojim delavcem izplačati. Končno se mi vidi še en moment važen, in sicer ta, da je Avstrija vsled vinske klavzule tudi v narodno-gospodarskem oziru oškodovana, kajti to gotovo ni dobiček, ako gre vsako leto 30 do 33 milijonov kron iz naše države, namesto da bi Avstrija za svoj mali izvoz nekoliko tisočakov ali milijonov dobila. Vse te razloge je uvaževal upravni odsek in popolnoma odobril predlog gospoda poslanca dr. Žitnika in tovarišev; našel pa je v njem to pomanjkljivost, da ne pove, kako naj se zviša dotična carina. V prejšnjem času obstala je carina 3.20 gld., odnosno 20 gld., v zlatu za vsak metriški stot. Upravni odsek bil je mnenja z ozirom na podobne sklepe v drugih vinorodnih krajih, da jo kaže pri obnovljenju trgovinske in brodske pogodbe z Italijo zvišati na najmanj 30 kron v zlatu. S to popolnitvijo si usojam v imenu upravnega odseka predlagati in toplo priporočati, da sprejme visoka zbornica naslednji nasvet upravnega odseka:

«Visoka zbornica skleni:

I. Visoka c. kr. osrednja vlada se pozivlje, da pri bodočih obravnavah z Italijo glede nove carinske in trgovinske pogodbe ne vzprejme vinske klavzule in vsekakor primerno zviša carino od italijanskih vin na najmanj 30 K v zlatu na vsaki metriški cent.

II. Deželnemu odboru se naroča, da ta sklep prijavijo visoki c. kr. vladi.»

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Gospod poslanec dr. Žitnik in gospod poročevalec upravnega odseka sta obširno in temeljito o stvari razpravljala zaradi važnosti, katera jej gre. Če tudi jaz

spregovorim nekoliko besed, storim to le v nadaljno utemeljevanje, da je ena prvih in glavnih nalog c. kr. vlade pri sklepanju novih carinskih pogodb osobito z Italijo, da bo glede vinske klavzule modreje in pametneje postopala, kakor pred desetimi leti. Res je, da za našo vinorejo v sedanjih odnošajih ni italijansko vino toliko kvara napravilo, toda mi smo v polni akciji regeneriranja vinogradov in hvala Bogu že dobra tretjina vinskih goric na zemlji kranjski je že zopet zasajena s trtami, ki že bogat in obilni sad rode. In ako se posreči regeneriranje tekom nekoliko let, bo gotovo Kranjska imela več vina kakor kedaj, kajti znano je, da umno in pravilno zasajeni ameriški trsi rodijo obilneje od prejšnjih trt. Mi se ne ponašamo s takimi klimatičnimi razmerami, ki bi bile tako ugodne za trto, da bi mogli dobivati tak produkt, ki bi si mogel na svetovnem velikem trgu pridobiti gotovih kupcev in odjemalcev, pa zato bo pa velike važnosti za naše ljudstvo, da se mu vsaj zagotovi v domači Avstriji, da bo zamoglo svoje blago po primerni ceni oddajati, poudarjam po primerni ceni. Menim, da bodi cena taka, da produkcija vse stroške za pridelovanje pokrije in da nekoliko kapitala naloženega za regeneriranje vinogradov ostane za obresti in seveda tudi za anuitete, kajti ameriške trte bodo morale se ponoviti. Osobito bodi skrb javni upravi to, da bo ljudstvo navajalo primerno gnojiti nove nasade, kajti skušnje nekaterih dežel, ki imajo že 20 let regenerirane vinograde, kažejo, da ameriški trsi, ako se ne gnoje obilno, še hitreje začnejo pešati, kakor domače trte, kar je umevno iz fizijologičnih razlogov, ker namreč trsi obilnejše rode in naravno potem poprej moč izgubijo. Absolutno pa je vladi dolžnost, da brani produkcijo vinorejstva, kajti ravno od vinogradov so davki visoki, in če je državni davek visok, so gotovo tudi naklade silno velike in zelo obremenjujoče. Vsled naših obnebnih in krajevnih razmer nikdar ne bomo v stanu z Italijo tekmovati, ker italijansko obnebjje je za trto kakor nalašč ustvarjeno, krajevna temperatura tudi koristi italijanskemu producentu, kajti velika večina italijanskih vinogradov se nahaja celo v ravnini, tako da ni vinogradniku treba muditi se s tem, da mora spomladi nositi zemljo v koših v vinograd nazaj in ravno tako gnoj, ker ne more z vozom do vinograde, ko nasprotno vinogradnik v Italiji, kjer imajo tiste vinograde z obilnimi plantami, se zamore okopavanje vršiti z živino in izvrši v enem dnevu več z enim konjem, ki vleče okopovalnik, kakor pri nas z desetimi delavci. To je tak razložek v troških, da osobito naša Kranjska nikdar ne more tekmovati s producentom v Italiji.

Povod, da se je ta nesrečna klavzula sprejela v pogodbo, ki je toliko rano vsekala našemu vinogradništvu in narodno gospodarstvo v naših deželah oškodovala za približno 150 milijonov kron, bil je ta, da so mislili vladni organi, sklepaajoči to pogodbo, da bo naš avstrijski les, les, osobito katerega Italija potrebuje za izvoz sadja, pomeranč in agrumov, dobil sigurnega kupca, ali tudi ta nada se je prevarila, kajti Italija, ki ni bila vezana, da mora les le v Avstriji kupovati, se je dogovorila z Ameriko, ki pošilja sedaj svoj les v Ita-

lijo in dovoljuje Italiji izvoz sadja v Ameriko, ako prihaja dotično sadje v markiranih ameriških deskah. In dejansko je faktum to, da je naš izvoz tavolet skoro do cela prenehal. Upajmo, da bodo te krivice vendar uplivalo tudi na one kroge, ki pogodbe sklepaajo, in da se bo vlada zavedala, kako bridke rane je vinska klavzula v desetih letih povzročila avstrijskemu vinogradništvu in da bo, upoštevaje težke razmere avstrijskega vinogradništva, kakor gospod referent priporoča, naložila italijanskemu vinu primerno colnino vsaj v prejšnji visočini, da bo tako našim vinorejcem omogočeno tekmovati vsaj na domačem trgu in svoje z velikim trudom pridelano blago za pošteno ceno prodajati. (Odobrovanje. — Beifall.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec ekscelenca baron Schwegel ima besedo.

Abgeordneter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Der volkswirtschaftliche Ausschuss stellt einen Antrag, der weitergehend ist, als der ursprüngliche Antrag gelautet hat, daß nämlich der hohe Landtag nicht nur dem Wunsche Ausdruck gebe, daß der besonders ermäßigte Weinzoll oder die sogenannte Weinzollclausel Italien gegenüber bei den nächsten Vertragsverhandlungen nicht mehr aufgenommen und eine entsprechende Erhöhung des Einfuhrzollses festgehalten werde, sondern daß ausdrücklich auch der Minimalzoll, der Italien eingeräumt werden soll, mindestens 30 K vom Metercentner zu betragen habe. Die Höhe dieses Zollsatzes und nur diese allein bestimmt mich, gegen die Anschauungen des Ausschusses einige Bemerkungen vorzubringen.

Ich gestehe vollkommen ein, daß die Aufnahme des Zollsatzes von 3 fl. 20 fr., wie er im letzten Vertrage mit Italien fixirt war, auf einem Irrthume beruht und daß die wirtschaftlichen Interessen Oesterreichs durch diesen Minimalzoll geschädigt wurden.

Ich will nicht die Geschichte dieses Zolles auseinandersetzen; aber er datirt aus jener Zeit, wo Oesterreich mit den einzelnen Ländern Italiens, mit Piemont und dessen Nachbarländern, speciell auch mit Neapel, besondere Abmachungen hatte, indem für die Einfuhr italienischer Weine unter gegenseitiger besonderer Begünstigung der Einfuhr unserer Producte nach Italien dieser Zoll concedirt wurde. Nur durch ein Mißverständnis, glaube ich, ist dieser außerordentlich niedere Zoll in den Vertrag hineingekommen. Aber zwischen dem Zollsatze von nicht einmal 7 K und dem Satze von 30 K, wie ihn der Ausschuss beantragt, ist ein colossaler Unterschied, und müßte man den letzteren Satz unbedingt als Prohibitivzoll gegen Italien auffassen, so daß auf dieser Basis eine Abmachung mit dem Nachbarstaate ausgeschlossen erscheint.

Ich bitte sich die Sache zu überlegen, bevor Sie einem solchen Beschlusse ihre Zustimmung ertheilen.

Unsere Beziehungen zu Italien beruhen auf dem Gesetze der Gegenseitigkeit, wir exportieren nach Italien eine Menge von Producten und wenn auf dieselbe Weise

auch gegen uns Prohibitivzölle eingeführt werden, wie es hier Italien gegenüber geplant ist, so wird jeder Verkehr nahezu unmöglich gemacht. Denken Sie an unsere Waldungen, an das Holz und die anderen Producte, die in großer Menge nach Italien exportiert werden, deren Exportfähigkeit noch wesentlich erhöht werden kann, denken Sie an die gegenseitigen Interessen, die auf dem Spiele stehen, dann werden Sie von einem solchen Zollfrage, der einfach — ich wiederhole es — ein Prohibitivzoll ist, denn er repräsentiert 300% des Wertes des italienischen Weines, Abstand nehmen. Dies ist eine Sache, die im Handelsverkehre zwischen Nachbarstaaten nur dann möglich ist, wenn man den Verkehr untergraben und unterbinden will.

Ich kann daher nicht empfehlen, über den Antrag hinauszugehen, der ursprünglich gestellt wurde und der auch der richtige ist. Ich will nicht auseinanderlegen, daß heute die Verhältnisse nicht mehr so sind, wie dazumal, wo Osterreich von Italien mit Wein überflutet wurde infolge der Schwierigkeiten, welche dem Export italienischen Weines nach anderen Richtungen im Wege standen. Seither hat Italien einen günstigen Vertrag mit Frankreich abgeschlossen, seine Beziehungen zu Spanien haben sich wesentlich gebessert, die italienischen Weine gravitieren nicht mehr so wie damals nach Osterreich, die Statistik zeigt, daß in den letzten Jahren die Einfuhr zurückgegangen ist.

Trotzdem bin ich entschieden der Meinung, daß man in dieser Richtung nicht so weit gehen kann, wie im letzten Handelsvertrage, und daß eine so außerordentliche Begünstigung, wie sie die Weinzollclausel bildet, unbedingt nicht gerechtfertigt ist.

Wenn Sie aber den Beschluß so fassen, wie er ursprünglich beantragt worden war, daß nämlich die Regierung aufgefordert wird, die Bestimmungen der Weinzollclausel nicht mehr in den neuen Vertrag mit Italien aufzunehmen, sondern einen entsprechenden Zollsatz aufzustellen, so haben Sie nach meiner Überzeugung alles gethan, was in diesem Falle zu thun nothwendig, was aber auch möglich ist.

Wir wissen sehr wohl, daß dies eine Angelegenheit ist, welche nicht durch den Landtag, auch nicht durch den Reichsrath allein entschieden wird, so daß also ein zu weitgehender Beschluß das Gegentheil dessen erzielen wird, was wir anstreben.

Wir wollen der Überzeugung der weinbautreibenden Bevölkerung des Landes Ausdruck geben, welche mit Recht behauptet, daß durch die Weinzollclausel ihre Interessen geschädigt werden können. Sie sind aber weniger geschädigt worden, als befürchtet wurde, und zwar nur durch das Unglück, das uns betroffen hat, weil die Weinbaugenden durch die Reblaus heimgesucht wurden, so daß unsere Production einen Rückgang erlitt und die Weinzollclausel uns nur von einer Verlegenheit oder Nothlage — vom Standpunkte der Consumenten gesprochen — befreite, aber die Preise unserer Producte nicht wesentlich gedrückt hat. Ich bin nicht in der Lage, über diese Dinge als Producent zu sprechen, es ist mir aber von den verschiedensten Seiten betont worden, daß die Preise des Weines in Krain nicht gedrückt worden sind. Die Calamitäten sind aber nun überwunden, die Weinproduction des Landes wird sich wieder heben, und beim Fortbestande der früheren Importverhältnisse wäre allerdings für die Weinproducenten

ein ernsther Schaden zu erwarten. Aus diesem Grunde ist es vollständig gerechtfertigt, daß eine zu weitgehende Begünstigung des Importes italienischer Weine hintangehalten werde. Eine Nothwendigkeit dafür liegt auch nicht vor, weil thatsächlich jene Bedingungen nicht existieren, welche ursprünglich das Festhalten an den Sätzen, die vor 30 bis 40 Jahren für diesen Verkehr maßgebend waren, begründeten. Ich glaube aber, daß wir zweckmäßiger vorgehen, wenn wir daran festhalten, was vom Antragsteller selbst in Antrag gebracht wurde, von dem Zusatz aber, der im Verwaltungsausschusse beschloffen wurde, absehen.

Ich möchte demnach, um keinen besonderen Antrag stellen zu müssen, den Herrn Landeshauptmann bitten, eine getrennte Abstimmung in dem Sinne eintreten zu lassen, daß über den ersten Theil des Ausschussantrages, wie er vom Antragsteller selbst beantragt wurde, gefondert abgestimmt werde und ebenso über den zweiten Theil, welcher lautet: «na najmanj 30 kron v zlatu na vsak metriški cent.»

Ich würde dringend empfehlen, für den zweiten Theil des Antrages nicht zu stimmen, weil Sie Ihren Zweck durch eine entsprechend gerechtfertigte Abstimmung eher erreichen, als durch übertriebene Forderungen, die nicht gerechtfertigt erscheinen.

Landeshauptmann:

Ich werde diesem Wunsche Rechnung tragen und eine gesonderte Abstimmung vornehmen.

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Božič:

Visoka zbornica! Nimam veliko več dodajati, zlasti zaradi tega ne, ker je gospod poslanec Povše moja prejšnja izvajanja v tem pogledu popolnil, da treba našim vinogradnikom, katerim smo dozdej z deželnimi in državnimi podporami pomagali in jim še pomagamo vinograde obnoviti, tudi še znanprej pomagati s tem, da se jim da prilika, da bodo mogli svoje pridelke doma brez truda prodati. Gospod poslanec Povše je naglašal, v čemur mu jaz popolnoma pritrjujem, da plačajo vinogradniki, oziroma vinorodni kraji mnogo več davka, kakor drugi kraji in da zaslužijo tedaj z ozirom na svoje večje davčne dajatve več ozira, kakor ne vinorodni kraji. Isti gospod poslanec je nadalje navedel, da nas je Italija pri lesni trgovini, zlasti pa s testoni, v ozadje postavila. Ko se je sklepala pogodba za vinsko klavzulo, se je sicer naglašalo, da bo Italija za vinsko klavzulo podpirala našo lesno trgovino, a to se žalibog ni zgodilo, marveč je Italija dotično svojo potrebsčino pokrivala z druge strani, tako da Avstrija faktično nima nobene koristi od žrtve, katero je prinesla z vinsko klavzulo.

Glede izvajanj Njega ekscelence gospoda barona Schweglana bi si usojal le ob kratkem to omeniti, da sem to, ako on pravi, da zdaj v Avstro-Ogrsko ne prihaja več toliko italijanskega vina kakor prej, ko naši vinogradi še niso bili deloma regenerirani, ovrgel v svojem poročilu že s tem, da sem navedel številke, ki

tako glasno govore in kriče, kako da se je uvoz italijanskih vin v Avstro-Ogrsko rapidno in strahovito povečal, tako da mi zdaj v tem pogledu ni treba nobene besede več izgovoriti. Ako so se prejšnje razmere v zadnjem času v resnici kaj spremenile, da je zdaj tudi Španija in Francoska odprta eksportu italijanskih vin, potem mi je docela neumevno, zakaj da številke pri uvozu v Avstrijo vedno le naraščajo in Italija v prvi vrsti le avstrijski trg izkorišča. Ako se vinska klavzula ne bo sprejela v drugi obliki, oziroma ako sploh ne odpade iz trgovinske in broderske pogodbe z Italijo, bo ta uvoz tudi v bodoče na škodo avstrijskim vinogradnikom le še naraščal. Njega eksclenca gospod baron Schwegel je nadalje naglašal, da se je prej zaradi tega nekoliko več vina v Avstro-Ogrsko uvažalo, ker se je tu vsled katastrofe po trtni uši premalo vina za domače potreščine pridelavalo in je bila torej Avstro-Ogrska primorana kupovati italijanska vina. Meni se ne vidi, da bi se mogel ta razlog vzdržati, kajti naše domače razmere kažejo ravno nasprotno, ker še tisto malo produkta, kar ga še imamo, zaostaja tako, da ga kmet ne more v denar spraviti, marveč ga mora kar po dve leti v svoji kleti hraniti, zraven pa še dolgove delati. Če bi mi torej ne producirali dovolj vina, potem bi bilo umestno, da ga dobivamo od drugod, a dokler je zadosti vina doma, se ne more govoriti o tem, da bi vinska klavzula ne bila na škodo domači produkciji.

Jaz sem mnenja, da je bil upravni odsek opravičen dodati prvotnemu predlogu še ta dostavek, da naj se pri sklepanju nove pogodbe carina zviša na najmanj 30 K v zlatu na meterski stot, ker je hotel s tem radikalno zavarovati avstrijsko vinogradništvo, da to vinogradništvo, ako se vkljub temu sprejme vinska klavzula v novo pogodbo, ne bo trpelo toliko vsled konkurence italijanskih vin, kakor mora žalibog dandanes trpeti. Vsled tega se mi vidi umestno in potrebno in smatram za svojo dolžnost vzdržati predlog upravnega odseka ter visoki zbornici toplo priporočati, da ga sprejme.

Deželni glavar:

Predidimo torej na glasovanje, in sicer bomo najprej glasovali o prvem nasvetu, katerega je stavil gospod poslanec Žitnik v svojem samostalnem predlogu in katerega stavlja tudi upravni odsek, ki se glasi:

«I. Visoka c. kr. osrednja vlada se pozivlje, da pri bodočih obravnavah z Italijo glede nove carinske in trgovinske pogodbe ne vsprejme vinske klavzule in vsekakor primerno zviša carino od italijanskih vin.»

Torej se bo sedaj glasovalo samo o tem predlogu in potem šele o dostavku upravnega odseka.

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj pride dodatek upravnega odseka na glasovanje, ki se glasi:

«na najmanj 30 K v zlatu za vsaki meterski cent.»

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Končno prosim še glasovati o drugem predlogu:

«II. Deželnemu odboru se naroča, da ta sklep prijavi visoki c. kr. vladi.»

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka.

Na vrsto pride:

8. Ustno poročilo finančnega odseka o razširjalni stavbi deželnobranske vojašnice v Ljubljani (k prilogi 51).

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Erweiterungsbau der Landwehrtascherne in Laibach (zur Beilage 51).

Poslanec Kalan:

Čast mi je poročati o poročilu deželnega odbora o razširjalni stavbi deželnobranske vojašnice v Ljubljani. Militarizem zahteva vedno novih žrtev. Poleg tega, da treba plačati krvni davek, poleg tega, da jemlje delavskemu stanu najboljše moči, zahteva zlasti tudi še velikih stroškov za zgradbo vojašnice. Tak slučaj imamo tudi tukaj. Deželnobranska vojašnica v Ljubljani se je izkazala premajhno, in sicer zaradi tega, ker je prijavilo deželnobransko poveljništvo v Gradcu, da namerava na ljubljanski postaji nastaniti deželnobranski polkovni štab, poveljstvo dopolnilnega okraja, nadomestni bataljonski kadre in tretji bataljon. Glede te ponudbe deželnobranskega poveljništva v Gradcu so se od dne 8. maja 1897 do sedaj vršila razna posvetovanja med deželnobranskim poveljništvom v Gradcu in domobranskim ministerstvu na eni strani in deželnim odborom na drugi strani. Precej pri prvem razgovoru, ki se je v ta namen vršil, so zastopniki deželnega odbora izrazili pripravljenost, da hočejo želji deželnobranskega poveljništva ustreči in to tembolj, ker imajo že stavbišče na razpolago. Vendar so dejali, da pri prvem posvetovanju ne prevzamejo nobene obveznosti, ker potrebujejo sklepa deželnega zbora. Te stvari so se nadalje razpravljale deloma ustno, deloma pismeno, da so se končno v skupno mešani komisiji odobrili projekti, izdelani po deželnem stavbnem uradu, katere je tudi deželnobransko poveljništvo v Gradcu odobrilo in od katerega je pričakovati, da jih tudi domobransko ministerstvo odobri. Poseben razgovor je veljal v teh obravnavah tudi stavbišču, na katerem se naj novi del vojašnice postavi. Dežela ima namreč poleg obstoječe vojašnice veliko stavbišče, katero je v ta namen pripravila in na katerem hoče to razširjenje te domobranske vojašnice izvršiti. Vojaški upravi domobranski bi bilo ljubše, da bi se na vzhodnem delu

vojašnice kupil neki prostor, vendar ker je zastopnik mestne občine ljubljanske izjavil, da mestna občina odstopi od prvotnega namena, da se napravi na dotičnem prostoru živinsko nakladišče ali «rampa», je končno obveljalo to, da se na deželnem prostoru ta stavba razširi. Ker so stvari torej toliko dognane, da je glede prostora stvar določena vsaj začasno, da so projekti natančno izvršeni in odobreni po deželno-branskem poveljništvu, je menil deželni odbor, da je prišel čas stopiti s stvarjo pred visoko zbornico. Poglavitno vprašanje, za katero se tukaj gre, je, kako stvar financirati, da ne bo deželo z dozidanjem te vojašnice zadelo preveliko breme.

Zaradi tega je tukaj gospod poročevalec deželnega odbora podal neki finančni operat, po katerem je razvideti, kaj da more dežela zahtevati, da ne bo nosila prevelikih žrtev. Deželni odbor je natančno izračunal, kakšen finančni položaj da je upoštevati pri tem projektu. Za deželno-bransko vojašnico je bilo dosedaj investiranega denarja 305.379·88 gld., in sicer našteva deželni odbor tukaj natančno posamezne podatke, katerih pa jaz ne bom našteval, ker je vsak gospodov poslanev že imel priliko poročilo natančno prebrati, tako, da mislim, da smemo navesti samo skupne svote, da se stvar prikrajša. Svota investiranega kapitala znaša torej 305.379·88 gld.

Potem deželni odbor natančno preračunava kosmate dohodke in troške, katere ima dežela z dosedanjo vojašnico. Kosmati ali dejanski dohodki znašajo 13.118·67 gld. in ker je dežela pred zidanjem dosedanje vojašnice morala za nastanitev deželno-branskih vojakov plačevati na leto svoto 3305 gld., zato se tudi ušteva v dohodke, ki znašajo 13.118·67 gld. tako da torej vsi dohodki znašajo 16.468·67 gld., troški znašajo 2000 gld. Torej znašajo čisti dohodki 14.468·67 gld. Torej se vsa dozidaj investirana glavnica v znesku 305.379·88 gld. nekako obrestuje po $4\frac{3}{4}\%$. To je finančno stanje glede dosedanje deželno-branske vojašnice. Sedaj pa preračunava deželni odbor natanko troške, ki bodo deželo zadeli s prezidavo. Ti troški znašajo, in sicer dosedanji troški 305.379·88 gld. in potem bo pa še novih stroškov 359.500 gld. tako, da bo torej vsa vsota, ki bi bila po dozidanju v resnici investirana, znašala 665.000 gld. Potem proračuna deželni odbor dohodke glede te vsote, kako bi se obrestovala, in troške, ki bi utegnili potem nastati. Dohodke proračunava na 343.796·47 $\frac{1}{2}$ gld., troške pa na 4700 gld.

Torej bi se kazala diferenca, da bi znašali vsakoletni čisti dohodki, ki se pričakujejo iz cele vojašnice, namreč iz dosedanje in nove; 29.696·47 $\frac{1}{2}$ gld., ako se primerja investirana vsota 665.000 gld. z izkazanimi letnimi čistimi dohodki v znesku 29.696·47 $\frac{1}{2}$ gld., kaže to, da bi se ta vsota obrestovala s $4\cdot45\%$. Pri tem se ne sme pozabiti na tistih 3550 gld., ki so nekaj fiktiven dohodek, ker je sicer prej morala dežela ta znesek vsako leto plačevati, katerega pa sedaj nič več ne plačujejo. Ako torej odštejemo še tistih 3350 gld., vidimo, da bi obrestovanje znašalo samo $3\cdot95\%$. Torej, ako se upošteva to denarno stanje, katero imamo pred seboj, vidimo, da se kaže za deželo precej drago, in sicer prvič z ozirom na to, kak riziko bi dežela tudi pre-

vzela pri tem, ako bi bilo finančno stanje tudi ugodnejše, veliko večji riziko se pa pokaže pri tem, ako upoštevamo, da bo dežela, ker sama nima denarja na razpolaganje, morala vzeti vso potrebno vsoto 720.000 K na posodo, in ker tega denarja gotovo ne bo dobila ceneje kakor po $4\frac{1}{2}\%$, tedaj se vidi, da bi ta vsota znašala v pokritje vsakoletnih obresti za investirano glavnico 665.000 gld.

Na kako amortizacijo te glavnice, kakor proračunava deželni odbor, bi se potem ne moglo misliti. Da bi se porabila glavnica in skupna glavnica v znesku 665.000 gld. obrestovala in v 25 letih amortizirala, bi morali znašati dohodki 43.765 gld. Ako primerjamo faktične dohodke, kakor sem jih na okroglo proračunal, vidimo torej vsakoletni primanjkljaj 14.065 gld. Deželni odbor nadalje proračunava, kako torej to amortizacijo izvršiti. On pravi, da treba pri tem najpoprej izključiti onih 32.000 gld., katere je znašala cena stavbišča.

Dalje pravi, da se mora z eventualnostjo računati, kaj bo v 25. letih, ko poteče pogodba z vojaško upravo. Gotovo je, da stavba črez 25 let ne bo toliko vredna, naj bo vojaštvo tudi še notri, še veliko manj pa bo vredna, če vojaštva več ne bo notri.

Pripomniti je, da se po vojaki poslopja zelo uporabijo, vsakoletni troški pa so tudi toliko večji, kolikor se leta bolj množe. Najslabše proračunjeno, kar deželni odbor stori, ker ima z slabimi razmerami opraviti, bi bila zgradba po preteku 25 let še kakih 200.000 gld. vredna. Torej pravi, če bi odštela še tistih 32.000 gld., ki se morajo amortizirati zastran stavbišča, in pa še teh 200.000 gld., kolikor bo poslopje po 25 letih vredno, če ne bo več služilo svojemu prvotnemu namenu kot vojašnica, da potem pride na amortizacijo 433.000 gld., ki naj se obrestujejo s $4\frac{1}{2}\%$ in amortizujejo v 25 letih in za to bi se rabilo vsako leto 38.925 gld. Torej se vidi, da bi diferenca med dohodki in med to vsoto znašala 12.575 gld., torej posebno vabljivo za deželo ni po tem proračun lotiti se razširjenja tako velike stavbe. Vendar je imel deželni odbor pred očmi, da je po zakonu dežela dolžna skrbeti za nastanitev deželno-branskih vojakov in da je vezana tisto diferenco, ki nastane med faktičnimi vplačili vojaške uprave in dejanskimi troški, poravnati kakor jo je res poravnaval, dokler nismo imeli deželno-branske vojašnice.

Drugi moment je, da se gre za nastanjenje domačih stanov, in da je bolje, ako so nastanjeni v čednih in primernih prostorih, kakor pa, da se večno po raznih poslopih potikajo. Zato je deželni odbor z ozirom na to, da je nekoliko po zakonu vezan, da mora troške za nastanjenje deželno-branskih vojakov plačevati in na drugi strani pa z ozirom na to, da ne bi dežele same zadeli preveliki troški, začel iskati faktorje, ki bi morda nekoliko prispevali, da bi samega sebe in dežele preveč ne obremenili, in tukaj je prišlo na mestno občino ljubljansko.

Pri raznih prilikah so zastopniki mesta ljubljanskega poudarjali važnost, da je v Ljubljani kolikor mogoče mnogo vojašnic, ker se po teh promet razširi in ker imajo s tem vsi sloji korist in tudi mestna občina sama po raznih davkih in dokladah. Zaradi tega se deželnemu odboru popolnoma upravičeno zdi, da bi metsna

občina ljubljanska, katera bo imela največ koristi od vojašnice, prišla deželnemu odboru na pomoč, in sicer je deželni odbor tega mnenja, da bi bila, ako bi se zahtevalo od Ljubljane 4000 gld., to gotovo skromna zahteva, v primeri s koristmi, katere bo mesto ljubljansko imelo, ako se bo vojaštvo tako izdatno pomnožilo, kakor je tukaj po razširjenju vojašnice sklepati.

Ob jednem opozarja deželni odbor, da se ravno s to podporo, ki je po mnenju deželnega odbora potrebna za to zgradbo, od strani mestne občine nekako paralizira vsota 4000 gld., katero dežela mestu plačuje za pehotno vojašnico.

Seveda bo nepokriti primanjkljaj, ako mestna občina tudi ustreže tej zahtevi, še vedno znašal 8575 gld., in v pokritje tega primanjkljaja se pa ima po mnenju deželnega odbora obrniti deželni zbor na državno upravo, in sicer iz tega namena, da na podlagi državnega zakona z dne 28. marca 1900, ki govori o olajšavah glede vračanja potresnih 3% državnih posojil, dobi tudi dežela glede vračanja posojila, katero ima ona sama v znesku 550.000 gld., tiste olajšave, katere so privatnikom zagotovljene, in ako so privatniki velikokrat uvaževanja vredno, je gotovo zlasti naša dežela, ki je toliko trpela vsled potresa, opravičena pričakovati, da državna uprava njeni želji vstreže, ter jej dovoli tiste olajšave, katere potrebuje, da bo pokrila svoj primanjkljaj pri investiciji, ki ne služi toliko deželnim kakor v prvi vrsti državnim interesom. Zraven tega je deželni odbor tudi še mnenja, da naj se doba za pogodbo, ki je veljala za dosedanje vojašnico, tako uravna, da bo od časa, ko bo pogodba sklenjena nadalje za obe vojašnici, veljala 25 let.

Na podlagi tega uvaževanja je finančni odsek pritril poročilu deželnega odbora in njega nasvetom jedino s tem popravkom, da predlaga, da v prvi točki besede «pod sledečimi pogoji» popravijo z besedama «proti temu» in v nemškem tekstu besede «unter nachstehenden Bedingungen» z besedami «unter der Voraussetzung». Na podlagi tega sledeče predlagam:

«Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

I. Od c. kr. ministerstva za deželno bran zaželjena razširjalna stavba obstoječe deželnobranske vojašnice po projektu, ki ga je izdelal deželni stavbinski urad, v proračunjenem znesku 360.000 gld. = 720.000 kron se dovoli proti temu:

- 1.) da državna uprava pri obrestovanju in vračilu 3% posojila dovoljenega vsled potresne katastrofe dovoli olajšave v ta namen, da se pokrije vsakoletni, iz gradnje deželnobranske vojašnice izvirajoči primanjkljaj;
- 2.) da se 25letna doba pogodbe z nastanitvijo v novih objektih raztegne na vso vojašnico;
- 3.) da se mestna občina ljubljanska zaveže plačevati skoz 25 let prispevek letnih 4000 gld. = 8000 kron.

II. Za ta slučaj, da bodo obravnave, ki jih bo treba vpeljati v zmislu sklepa ad I., imele ugoden izid, se deželni odbor pooblašča, da v pokritje na 360.000 gld. = 720.000 kron proračunjene stavbne potrebščine pri kakem denarnem zavodu pod kolikor mogoče ugodnimi pogoji najame posojilo v imenovanem znesku, ki bi se amortiziralo v 25 letih.

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

I. Der vom k. k. Ministerium für Landesverteidigung angeforderte Erweiterungsbau der bestehenden Landwehrkaserne nach dem vom Landesbauamte verfaßten Projecte im veranschlagten Betrage per rund 360.000 fl. = 720.000 Kronen wird unter der Voraussetzung genehmigt:

- 1.) daß seitens der Staatsverwaltung bei der Verzinsung und Rückzahlung des dem Lande Krain in Folge der Erdbebenkatastrophe gewährten 3% Darlehens behufs Bedeckung des mit dem Landwehrkasernebaue verbundenen jährlichen Abganges Erleichterungen zugestanden werden;
- 2.) daß die 25jährige Vertragsdauer mit dem Bezuge der neuen Objecte auf die ganze Kaserne ausgedehnt werde;
- 3.) daß sich die Stadtgemeinde Laibach verpflichtet, durch 25 Jahre einen jährlichen Beitrag von 4000 fl. = 8000 Kronen zu leisten.

II. Der Landesauschuß wird für den Fall, daß die im Sinne der Beschlüsse ad I. einzuleitenden Verhandlungen ein günstiges Resultat ergeben, ermächtigt, behufs Bestreitung des auf 360.000 fl. = 720.000 Kronen präliminierten Bauerfordernisses bei einem Geldinstitute unter thunlichst günstigen Bedingungen ein in 25 Jahren zu amortisierendes Darlehen im genannten Betrage aufzunehmen.»

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Schaffer ima besedo.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich habe im Ausschusse für die Annahme der Anträge gestimmt; ebenso werde ich auch hier dafür sein. Immerhin scheinen mir aber dieselben einer gewissen Ergänzung zu bedürfen.

Wie die Herren aus der gedruckten Beilage 51 ersehen, ist der Landesauschuß nur ermächtigt, die Kaserne zu bauen, beziehungsweise ein Anlehen aufzunehmen, wenn die im ersten Antrage seitens der Staatsverwaltung begehrten Erleichterungen zugestanden und wenn die im dritten Absatze seitens der Stadtgemeinde für 25 Jahre verlangten 4000 fl. oder 8000 K bezahlt werden. Treffen diese Bestimmungen aber nicht vollkommen zu, so kann der Landesauschuß in dieser Angelegenheit nicht weiter vorgehen. Dies erscheint mir jedoch eine etwas zu gebundene Marschroute zu sein und der weiteren Entwicklung dieser Angelegenheit in solcher Form nicht förderlich. Ich möchte mir daher erlauben, einen kleinen Abänderungsantrag zu stellen, beziehungsweise eine Ergänzung zu beantragen.

Der Finanzausschuß hat selbst schon diese Bedenken gehabt, denen ich soeben Ausdruck gegeben habe, und er hat denselben theilweise dadurch Rechnung tragen wollen, daß er statt der Worte «unter nachstehenden Bedingungen» sagt: «unter der Voraussetzung» und statt «pod sledečimi pogoji», «proti temu». Aber diese Erleichterung erscheint mir zu wenig weitgehend. Im Grunde genommen ist es eins und dasselbe und der Landesauschuß wäre nach dem Antrage des Finanzausschusses ebenso gebunden, wie

durch den des Landesauschusses. Um nun dem Landesauschusse einen gewissen Spielraum bei der Entscheidung in dieser Angelegenheit zu geben, möchte ich mir erlauben, nach dem Punkte I. folgenden Antrag einzuschalten:

«Der Landesauschuss wird ermächtigt, mit der Staatsverwaltung, beziehungsweise der Stadtgemeinde Laibach, statt der unter I. 1 und 3 verlangten Vereinbarungen eventuell auch andere gleichwertige Abmachungen zu treffen.»

Dadurch ist die Möglichkeit geboten, wenn es auch nicht gelingt, von einem der beiden genannten Factoren genau das zu erlangen, was hier für die Inangriffnahme des Baues bedingt ist, wenn es aber gelingt, andere Zusagen zu erlangen, die dem Landesauschusse vom Standpunkte des Landes ebenso wertvoll erscheinen, mit dem Ausbau der Kaserne und der Aufnahme des Anlehens vorzugehen. Wenn dieser Zusatzantrag angenommen wird, ändert sich nur im Absätze II. die Numerierung, indem er dann zu lauten hat «III.» und in der zweiten Zeile dieses Absatzes wird es dann statt «Beschlüsse ad I.» zu heißen haben «Beschlüsse ad I. und II.»

Mit diesen Bemerkungen empfehle ich im Interesse der weiteren Entwicklung dieser Angelegenheit die Annahme dieses Zusatzantrages.

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca dr. Schafferja, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Jaz se s predlogi, katere je v imenu finančnega odseka stavil častiti gospod poročevalec, nikakor strinjati ne morem, to pa zaradi tega, ker slonijo na čisto napačnih premisah, kajti on je svojim predlogom, ki so prav za prav isti, kakor jih je nasvetoval deželni odbor, vzel za podlago številke deželnega odbora. Jaz pa si bom dovolil dokazati, da so te številke v marsikaterem oziru netočne, v nekaterih ozirih pa take, da se nikakor ne morejo vzdrževati. Naj se mi ne očita, da spravljam interes dežele Kranjske v nevarnost, kajti jaz mislim, da nihče ni tako naiven, da bi trdil, da v finančnem ministerstvu na Dunaju, kamor mora ta stvar priti zaradi prvega predloga deželnega odbora, ne bi znali računati. Prepričan sem marveč, da znajo računati prebito bolje kakor naš deželni odbor. Končno naj se pa tudi ne misli, da bi pri mestni občini ljubljanski ne sestavili svojega računa, da ga primerijo z računom deželnega odbora in da preudarijo, če se vsi razlogi, katere navaja deželni odbor, v resnici dajo vzdrževati. Jaz naravnost pravim, da se ne dajo vzdrževati. Trdim pa tudi, da predlogi deželnega odbora — in sedaj tudi predlogi finančnega odseka — niti koristni niso za deželo, in to hočem v teku svojega govora dokazati.

Pred vsem bi si dovolil pripomniti, da se mi zdi spajanje vračevanja 3% državnega posojila in pa ugodnosti, katere bi dežela želela doseči glede vračanja tega posojila, nesrečno, kajti državno 3% posojilo zadeva resort finančnega ministerstva, med tem, ko v govoru stoječa zadeva spada v resort domobranskega ministerstva. In po mojem mnenju — kolikor poznam razmere na Dunaju in občevanje med ministerstvi — nikakor ni misliti, da bi domobranski minister samo za to, da doseže v Ljubljani novo domobransko vojašnico, odnosno razširjanje sedanje vojašnice, do katerega je dežela končno tako in tako zavezana — ali, četo ne, zavezana vsaj, da skrbi za stalno nastanitev vojakov, če bi jih več semkaj prišlo — da bi torej domobranski minister takoj šel k finančnemu ministru, ter mu dejal: Gospod kolega, ti moraš to dovoliti, ker drugače ne dobim vojašnice v Ljubljani. Po mojem mnenju bi bil deželni odbor bolje storil, ko bi bil stvari ločil in v prošnji na finančno ministerstvo, v kateri bo brez dvojbe prosil ugodnosti in olajšav zaradi vračanja 3% državnega posojila, samo skliceval se na to, da je moral vojašnico zidati s precejšnjimi žrtvami za deželni zaklad. Ta argument bi popolnoma zadostoval; ne zdi se mi pa potrebno, da so se stvari tako spojile in da se je prišlo na tako malenkostno stališče, da se hoče na domobranskega ministra pritiskati, da deželi na ljubo naskoči finančnega ministra v napominanem zmislu. Pa naj si že bode tako ali tako; kakor se mi zdi, bo dotični predlog sprejet, pri čemur pa imam slutnjo, da bo vlada navzlic temu, da so se v predlogu besede «pod tem pogojem» nadomestile z izrazom «proti temu», zahtevo naravnost odklonila in da bo potem deželni odbor prišel ob priliko zaradi vračanja 3% državnega posojila se pogajati na drugi podlagi.

Dejal sem pa tudi, da se vse številke ne morejo vzdrževati, in si bom dovolil to tudi dokazati. Na strani 6. priloge 51. pripoveduje deželni odbor, da bodo stali redni vzdrževalni troški 34.356 gld. 47 kr., pristavlja pa na drugi strani pripomnjo, da se tu vpošteva tudi fiktivni izdatek 3350 gld. Visoka zbornica, kaj pa je pomen tega fiktivnega izdatka? Ta znesek pomenja vsoto, katero je dežela poprej, dokler ni bila zidana domobranska vojašnica, morala vsako leto plačevati za nastanjenje vojakov. Zakon o nastanovanju vojakov z dne 11. junija 1879. drž. zak. št. 93, namreč določa, da mora za stalno nastanjenje vojakov skrbeti dežela; med tem ko se transenalno nastanjenje prepušča skrbi dotičnih občin. Torej dežela je bila že prej zavezana skrbeti za stalno nastanjenje domobranskih vojakov in je morala za to plačevati 3350 gld. na leto. Teh 3350 gld. sedaj prihrani, in zato se nikakor ne more govoriti o fiktivnem prihranku, ampak to je faktični prihranek, ker dežela sedaj, ko ima vojašnico, ne potrebuje več to svoto izdajati za najem stanovanj. S to vsoto je toraj vsekako računati. Vzemimo torej vsoto 34.396 gld. 47 kr. kot skupno vsoto dohodkov, katere je izračunal deželni odbor, in poglejmo, kako deželni odbor nasproti temu vsakoletne izdatke računa. On je izračunal letne izdatke z zneskom 4700 gld. Pri tem izdatku se nahajajo tudi redni vzdrževalni troški v znesku 3150 gld., to je pol pro-

centa od vrednosti stavbe, ker je odtegnil vrednost zemljišča, češ da vzdrževanje samo poslopje zadeva. To je pravilno računano in jaz akceptujem pod to postavko tudi vse sledeče položke; akceptujem torej vsoto letnih stroškov 4700 gld. S tem pa še nisem zadovoljen, ampak želel bi, da bi se ustanovil še poseben amortizacijski zaklad za to vojašnico. Deželni odbor je izračunil, da bode zadnja stala okroglih 665.000 gld. Jaz bi pa želel, ker bom kasneje v specijalni razpravi predlagal, da se najame v 50 letih vračljivo posojilo, da se od dohodkov v celi dobi 50 let odtegne $\frac{1}{2}\%$ od vsote 665.000 gld., tedaj 3325 gld. na leto in da se ta vsota vsako leto nalaga v hranilnico in obrestuje, tako da bi takrat, kadar bo amortizovano posojilo, ki se bo najelo, dežela Kranjska imela na razpolago velik amortizačni fond, ker bo takrat poslopje veliko manjšo vrednost imelo. Če računimo teh 3325 gld. in onih 4700 gld., dobimo troške 8025 gld. in če te odtegnemo od vsote 34.396 gld. 45 kr., vidno je, da ostane za obrestovanje in amortizacijo samo vsota 26.371 gld. 47 kr. in ne kakor je deželni odbor računal 29.700 gld. Jaz grem torej za celo vsoto 3325 gld. nižje.

Sedaj pa, gospoda moja, prehajam k nadaljnim izvajanjem. Deželni odbor nam je izračunil, da bi na leto imel primanjkljaja 12.575 gld. in je seveda uštel tudi že prej omenjeni znesek 3350 gld., češ da je to fiktivni prihranek. Jaz pa sem že poprej dokazal, da to ni res. Če se znesek 3350 gld. odvzame, vpoštevati bi bilo po mnenju deželnega odbora izgubo na leto z 9925 gld. Gospoda moja! Kako je prišel deželni odbor do tega sklepa? Na strani 6. priloge 51. nam deželni odbor stvar pojasnuje, pojasnuje pa tako, da ničesar izvedeti ni mogoče iz tega računa. On pravi kratko malo, da bo po 25 letih poslopje vredno samo 200.000 gld. Če se taka trditev izusti ali zapiše, je za to treba dokazov. Teh pa tukaj ni, da bi poslopje, ki je stalo 665.000 gld., čez 50 let vredno bilo samo 200.000 gld. To, gospoda moja, je popolnoma napačen račun. Če se računi z obrabljenostjo poslopja — in samo to gre v poštev jemati — tedaj je vsako leto odračunati $\frac{1}{2}\%$, kajti pri rednem in pametnem gospodarstvu bode poslopje po 25 letih v ravno tako dobrem stanu, kakor je bilo prej, ker se mora vedno sproti popravljati. Toraj le fiktivno obrabljenost, katero starost nanese, je v poštev jemati. Če bi se bil deželni odbor prepričal v kaki tabeli o obrabljenosti, našel bi bil, da se more obrabljenost k večjemu s $\frac{1}{2}\%$ na leto računati, tako da bi se torej za dobo 25 let smelo računati z $12\frac{1}{2}\%$. Potem deželni odbor ne bi bil prišel do številke 200.000 po 25 letih. Sicer je pa meni očitno, kaj je deželni odbor hotel s tem izraziti, dasiravno tega ni naravnost povedal. On namreč pravi, da čez 25 let vojaštvo ne bo nič več nastanjeno v domobranski vojašnici. Tu pa je treba tudi v poštev jemati verjetnost tega in, gospoda moja, meni se to zdi neverjetno. Če pogledamo, kako lego ima naše deželno stolno mesto na jugu države, potem smemo pač prepričani biti, da, če ne nastanejo izredne razmere, kakoršne bi nastale, ako bi imele mirovne obravnave v Haagu glede splošnega razoroževanja večje uspehe,

kakor jih je videti dandanes, da bomo imeli vsaj tako, prej pa še večjo garnizijo, kakor sedaj, in jaz sem popolnoma prepričan, da, kakor bi to želel, da bi se velike vsote, ki se rabijo za vojaštvo, boljše uporabljale za deželno kulturo in za druge kulturne svrhe sploh, da prizadevanja mirovnih konferenc v 25 letih še ne bodo rodila zaželenih uspehov.

Zato pa trdim, da smemo z opravičenostjo, da, skoro z matematično gotovostjo, računati na to, da bomo po 25 letih tolikoršno garnizijo v Ljubljani imeli kakor sedaj; če jo bomo imeli, je pa gotovo, da država, kateri je dežela nalašč zidala vojašnico, ne bo poslopja opustila in vojake dejala v privatna stanovanja, kjer bi morebiti ne bili tako dobro preskrbljeni, kakor v poslojpu deželnoobranske vojašnice. Računajoč s to okolnostjo mislim, da je očitno, da ne bodo manjše najemščine takrat, kakor so sedaj, kajti zakon o stanovanjskih pristojbinah je čisto jasen in težko je pričakovati, da se bodo cene stanovanj v Ljubljani tako znižale, da bi mesto ljubljansko v 25 letih prišlo v nižjo plačilno vrsto, kakor je sedaj. In če bi se pripetil ta skrajno neverjetni slučaj, da bi se res čez 25 let izselili vojaki iz deželnoobranske vojašnice, kaj čaka potem deželo? Morala bo v vojašnici privediti privatna stanovanja in jih oddati posameznikom. Vprašam Vas, ali pri tako velikem poslojpu, kakor je vojašnica in sedanjih cenah — ker le te moremo jemati v kalkul — ni pričakovati, da bo to poslopje, katero bo, ko bo povečano, še enkrat tako veliko, kakor sedaj, veliko večjo rento dajalo, kakor toliko, kar bi bilo treba za obrestovanje kapitala 200.000 gld.? Zato pravim, da je tukaj deželni odbor navedel številke, ki se nikakor ne morejo vzdrževati. In kako deželni odbor dalje do velikega nedostatka prihaja? On računi, da se ima v teku 25 let amortizovati 433.000 gld.; med tem ko znesek 200.000 neamortizovan ostane in se od njega samo obresti plačujejo. Ne vem, gospoda moja, če je to iz finančnega stališča opravičljivo. Po mojem mnenju nikakor ne, in razvidno bo iz kasnejših mojih izvajanj, da bi dežela bolje in ceneje izhajala, ko bi se vse posojilo najelo in amortizovalo v 50 letih. Toda, gospoda moja, tega niti ni potreba. Sedanja vojašnica že stoji in je sezidana bila iz prihrankov, katere je dežela Kranjska dobila iz nesrečne konverzije zemljiškoodveznega dolga. Tega kapitala 319.000 gld. ni potreba več amortizovati, temveč samo novih 360.000 gld., ki se sedaj najamejo.

Toda jaz tudi v tem oziru nisem tako krut, da bi hotel iluzije deželnega odbora razdreti, temveč priznam, da se sme v amortizacijo vzeti ves kapital 665.000 gld. in računam z amortizacijo v 50 letih. Zakaj pa računam s to amortizacijo? Dandanes velja načelo, da kadar se najamejo večja javna posojila, da se vračilo takih posojil porazdeli na dve generacijski dobi. Na jedno generacijo računi se 25 letna delalna doba in zato se dandanes javna posojila najamejo povsod na dobo dveh generacij, to je 50 let, in po mojem mnenju je tudi v našem slučaju popolnoma opravičeno, da se deželni zbor izreče, da se ima ves kapital v 50 letih amortizovati. In kakošen bi bil uspeh? Če se najame vsa vsota 665.000 gld. in obre-

stuje s $4\frac{1}{2}\%$ nimi obresti za 50 let, iznaša anuiteta za popolno amortizacijo 33.650 gld. 42 kr. Če se od te vsote odtegne čisti dohodek od vojašnice v znesku 26.371 gld. 46 kr., vidno je, da ostane nedostatek 7278 gld. 96 kr. in ne 9225 gld. Toda, gospoda moja, koristnost take uredbe je še iz sledečega razvidna. Deželni odbor pri računanjih zneska 9225 gld. nima nobenega rezervnega fonda za amortizacijo. Jaz pa želim nalagati vsako leto 3325 gld. kot rezervni zaklad za amortizacijo vojašnice. Če se to stori, se mora teh 3325 gld. od končnega nedostatka 7278 gld. 95 kr. odtegniti, in faktični nedostatek je potem 3953 gld. 95 kr. Kakošna je pa korist? Ako se 3325 gld. nalaga 25 let po $4\frac{1}{2}\%$, znaša to na koncu 25 let 99.930 gld. 68 kr. Tedaj bi po 25 letih vsa domobranska vojašnica stala deželo samo 565.169 gld. 92 kr. V 50 letih, na katero dobo bi bilo treba amortizacijski fond naložiti, ako bi se amortizacija raztegnila na to dobo, narastel bi rezervni zaklad na 335.315 gld. Tedaj bi takrat imela dežela velik fond in pa vso domobransko vojašnico, sedanjo in tisto, ki se ima sezidati. Če to ni v korist deželi in sicer v veliko večjo, kakor to, kar predlaga deželni odbor, potem ne rečem ničesar. Tisti, ki bodo obravnave iz stenografičnih zapisnikov brali, tišči bodo — o tem sem popolnoma prepričan — meni pritrdili in ne bodo nikakor mogli mnenju deželnega odbora pritrditi, ki je na tak čuden način grupoval te številke. Če se računa toraj z nedostatkem 3953 gld. 95 kr., se pa vpraša, kako je deželni odbor prišel do mnenja, da mora mesto ljubljansko ravno s 4000 gld. prispevati. Deželni odbor računa nedostatek z 9225 gld. Jaz sem priporočal 3953 gld. 95 kr. pod ugodnejšimi pogoji. Deželni odbor bi si torej prihranil 597.105 gld. Če je torej nedostatek 3953 gld. 95 kr., je docela razvidno, da je zahteva, naj bi mestna občina prispevala s 4000 gld., popolnoma neutemeljena. Vprašam Vas, kako pa je prišel deželni odbor do tega mnenja, da bi moralo ljubljansko mesto plačevati 4000 gld? V seji 20. januarja 1886. l. je deželni zbor privolil mestni občini ljubljanski za zgradbo pehotne vojašnice letni prispevek 4000 gld., ki se je dogovoril med deželnim odborom in mestno občino ljubljansko. In zakaj to? Kakor sem že prej rekel, je po zakonu o nastanjenju vojakov dežela dolžna skrbeti za stalno nastanjevanje vojaštva. Takrat se je zahtevalo nastanjenje pehote. Če bi bil takrat zidal vojašnico deželni zbor, bi bil prevzel velik riziko, ker je bila Ljubljana takrat uvrščena v 4. plačilni razred in pristojbine, ki jih je plačevala vojaška oblast od nove, vsem modernim zahtevam odgovarjajoče vojašnice, bi bile za amortizacijo kapitala manj iznašale, kakor obresti in amortizacijska kvota od tega, kar bi bila morala dežela investovati. V tej stiski, ker deželni zbor ni hotel zgradbe prevzeti, mu je prišla mestna občina ljubljanska na pomoč z izjavo, da je pripravljena preskrbeti stanovanja, za katera je prav za prav dežela sama zavezana skrbeti, ako ji dežela dovoli primeren prispevek k vsakoletnemu nedostatku. Dežela je to res storila, ker je izprevidela, da je mestna občina še vedno na izgubi. Vojašnica se je zidala, in ljubljansko mesto je do predlanskega leta, ko je prišla

Ljubljana v višji plačilni razred glede pristojbin za vojaško nastanjevanje, imelo vsako leto izgubo pri pehotni vojašnici. Dežela je prišla samo zato na pomoč, ker je bilo treba skrbeti za boljše nastanjenje naših vojakov, od katerih ima res Ljubljana korist, ki pa zaslužijo obzirnost tudi zato, ker so sestavni del naše hrabre armade.

Zgodilo se je pa, da je Ljubljana prišla v višji plačilni razred ter tako naenkrat deležna postala take pristojbine za nastanjenje, da ima mesto sedaj dobička 4500 gld. na leto, med tem ko je prej imelo izgubo. In kaj je deželni odbor storil? On je videl ta dobiček in se ga je polakomil. (Ugovor. — Widerpruch.) Nič drugega si ne morem misliti, kakor to, da se hoče tistih 4000 gld., za katere je mestna občina nosila riziko, katero jej je sedaj odpadlo, nazaj imeti. Le tako si je razkladati dotični del prvega predloga, ker priporoča deželni odbor, naj se sklene, da dežela ne bo zidala vojašnice, ako mesto ljubljansko ne prispeva s 4000 gld. Naj bi to že bilo, ko bi bila občina zavezana jih plačati, ali ko bi vsaj dozdevno dolžnost imela jih plačati. Toda vprašam Vas, ali morete to trditi? Mislim, da tega ne more nikdo trditi. Deželni odbor si je pomagal s tem, da pripoveduje, kakošne koristi bode imela Ljubljana od te vojašnice. To je res, od garnizije bo imelo mesto veliko korist. Čim večja bo garnizija, tem večje koristi bo mesto imelo od nje. Tudi od večje domobranske garnizije bo gotovo imelo precejšnjo korist. Ne bom trdil, da številke, katere nam v tem oziru deželni odbor podaje, niso približno pravilne, dasiravno se ne dajo kontrolovati, toda pomisliti je treba, da bo Ljubljana imela to korist na vsak način, naj prispeva k zgradbi domobranske vojašnice, ali pa ne, kajti določeno je, da pride v Ljubljano štab in 3. domobranski bataljon. Dežela bo morala skrbeti, če ne bo hotela vojašnice zidati, da vojaštvo drugod nastani. Pri tem je pa treba še nekaj drugega pomisliti. Ravno v najnesrečnejšem trenutku je deželnemu odboru v glavo padlo, od mestne občine ljubljanske teh 4000 gld. zahtevati. Pomislite, kake dolžnosti so zadele mestno občino po potresu. Poglejte nekoliko po mestu, poglejte v katerekoli ulice, koliko se je z velikimi žrtvami že napravilo; veliko večje žrtve pa čakajo mesta še v bodočnosti. In ravno v tem trenutku nastopa deželni odbor — ne glede na to, da ni po misli, da mora mesto ljubljansko prispevati dobro tretjino priklad k vsem deželnim troškom — s svojo zahtevo, ne da bi imela mestna občina ljubljanska samo najmanjšo dozdevno dolžnost plačati tistih 4000 gld. in priporoča celo izreči, da sicer dežela ne bo zgradila domobranske vojašnice. Pa tudi z grožnjo, da se ne bo vojašnica zidala, stoji deželni odbor na slabih nogah. Morebiti se bo vojna uprava zadovoljila za sedaj z zasilnim nastanovanjem v stari cukrarni, kjer so že bili vojaki, ali morda tudi drugod, gotovo pa je, da dolgo časa se domobransko poveljništvo s takim nastanjenjem zadovoljevalo ne bode, in da bo dežela potem primorana zidati vojašnico, pa naj mestna občina ljubljanska kaj prispeva, ali ne. Ravno zato pa se mi zdi zahteva deželnega odbora, da bi se prisilila mestna občina k prispevku 4000 gld., jako nesrečna.

Meni se zdi to nekaka represalija, neka posiljena stvar, katera nima nikdar pravega dobrega uspeha. Veliko lepše bi bilo, ako bi bil deželni odbor predlagal ali ako bi se bil vsaj finančni odsek združil v predlog, da se deželnemu odboru naroči stopiti z mestno občino ljubljansko v dogovor, da se mirnim potom doseže primeren prispevek ali pripomoč k zgradbi vojašnice. Jaz pač ne morem govoriti v imenu občinskega sveta, ker ne poznam njegovega mnenja; v toliko bi pa vendar izrazil svoje mnenje, da bi mestna občina ljubljanska v tem slučaju bržkone odklonitvenega stališča ne zavzemala. Pride pa Ljubljana deželi tudi lahko drugače na pomoč.

Gospod poslanec dr. Schaffer je sicer nekaj v tem oziru omenil in jaz bi njegov predlog podpiral, ko bi ne gledalo iz njega konjsko kopito, da se ravno tako hoče od mestne občine izsiliti prispevek 4000 gld., ker on pravi, da naj bi se ali to, ali pa nekaj jednake vrednosti od mesta Ljubljane izsililo, torej tudi 4000 gld.

Jaz opozarjam, da če bi nastopila eventualnost, katere se boji deželni odbor, da bi po 25 letih ne bilo več vojaštvo nastanjeno v domobranski vojašnici, da bi potem poslopje veliko večjo vrednost imelo, ko bi ne stalo za Gruberjevim kanalom, temveč ob domobranski cesti, kjer sta dva lepa stavbna prostora, katera bi utegnila kupiti mestna občina, ako bi pogajanja z deželnim odborom z lepa tekla, tako, da bi potem poslopje, katero se namerava zidati za Gruberjevim kanalom, prišlo v fronto ob domobranski cesti.

Mestna občina bi veliko žrtvovala, ko bi kupila dotični stavbni prostor ter ga zamenjala z manj vrednim.

Mislím, da to ni tako malo uvaževanja vredno, da bi se ne moglo o tej ponudbi govoriti in zato se mi zdi ponesrečen predlog, s katerim se zahteva od mesta ljubljanskega, naj bi prispevalo jedino le s svoto 4000 gld., ali pa z jednako drugo vrednostjo.

Sklepam s temi besedami in s temi opomnjami in še enkrat k koncu konstatujem, da, ako bi občina Ljubljana, kakor pričakujem, podpirala zgradbo deželno-branske vojašnice, bo to samo zato storila, da našim vojakom, sinovom naše dežele, pripomore do lepšega stanovanja, kakor bi ga imeli sicer, ako bi morali biti nastanjeni v cukrarnici ali v drugih privatnih poslopih, iz česar se pa nikakor ne sme izvajati, da bi mestna občina ljubljanska imela kakoršnokoli dolžnost k zgradbi deželno-branske vojašnice kaj prispevati.

Dovoljujem si še pripomniti, da bom tekom specialne razprave stavil spreminjevalne predloge.

Deželni glavar:

Obžalujem le, da ni gospoda namestnika deželnega glavarja tukaj, da bi predsedništvo prevzel, ker moram kot poročevalec v deželnem odboru sedaj nekoliko pojasniti stališče deželnega odbora, ker pa, kakor rečeno, gospod namestnik ni navzoč, moram se v obrambo deželnega odbora omejiti samo na par opazek. V številke se pri tem ne bom spuščal, kajti te se postavljajo, kakor kdo hoče. Ako se hoče dokazati, da je kako podjetje dobro, se lahko postavijo tako, da izkazujejo dober uspeh, ako pa se hoče dokazati, da je podjetje slabo, se pa zopet lahko tako postavijo, da izkazujejo slab efekt. Dežela pa nima nobenega povoda računati

optimistično, ampak mora skrajno vestno skrbeti, da je ne zadene kaka izguba bodisi na kapitalu, bodisi na letnih prispevkih.

Torej kakor rečeno, v številke se ne bom spuščal, samo nekaj hočem omeniti. Gospod poslanec Hribar je hotel deželni odbor nekoliko — skoraj bi rekel — smešiti, da je 3% državno posojilo, oziroma olajšave vračanja posojila spravil s tem predlogom v dotiko in je rekel, da spada eno v resort finančnega ministra, drugo pa v resort domobranskega ministra, in da je naivno misliti, da bo en minister le najmanje vplival na drugega.

Gospoda moja, da bi en minister ne mogel vplivati na drugega, to ni resnično, ampak ravno nasprotno se je že dostikrat zgodilo. V delegaciji se je državni poslanec dr. Ferjančič naravnost obrnil do vojnega ministra z interpelacijo, če hoče kaj storiti za napravo vodovoda v Postojni, in vojni minister je potem res vplival na poljedelsko ministerstvo, naj kolikor mogoče to stvar pospešuje. Opozarjam dalje, da so se interesi ravnatoko obrnili naravnost na vojno ministerstvo glede vodovoda v Cerknici in Planini, in rekli, naj isto pritiska, da morajo ti kraji z ozirom na vojaške interese prednost imeti. Torej je faktično, da eno ministerstvo, zlasti pa vojno ministerstvo, lahko upliva na drugo ministerstvo. — To sem hotel pojasniti, in iz tega sledi, da torej deželni odbor ni tako naiven, kakor ga je gospod poslanec Hribar hotel slikati, in da je popolnoma naravno, če se glede na to, da mora deželni zbor prinesiti velikansko žrtev, ker si mora, ako hoče vojašnico razširiti, ves denar izposoditi, poleg tega pa še na leto toliko in toliko tisočakov plačevati, državo naprosi za dotične olajšave.

Vsaj imamo zakon z dne 28. marca 1900, in vsaj se gre, ako se zgradi vojašnica, za stvar, s katero se eminentno pospešujejo koristi države. Torej je stvar pač taka, da ni tako čudno, da se 3% državno posojilo spravlja v dotiko s tem vprašanjem.

Kar se tiče nadaljne trditve gospoda poslanca Hribarja, da deželni odbor samo zategadelj zahteva od mestne občine ljubljanske 4000 gld. na leto, ker ima sedaj mestna občina od pehotne vojašnice dobiček, in ker se hoče tega dobička polakomiti, jemljem na znanje, da znaša ta dobiček 4500 gld., konstatujem pa, da do danes deželni odbor ni vedel, koliko čistega dobička ima mestna občina ljubljanska od vojašnice, in da torej tudi gotovo ni mogel imeti namena, da bi bil hotel tisti dobiček eskamotirati.

O tem v deželnem odboru niti besedice ni bilo govora — za priče kličem gospode deželne odbornike — in jaz niti vedel nisem, da je dobiček tako velik.

Sicer pa tako popolnoma neosnovana ta naša zahteva ni, če se reče, da naj bi mestna občina prispevala 4000 gld., kajti dežela je dovolila mestni občini ljubljanski za zgradbo pehotne vojašnice vsakoletni prispevek 4000 gld. zaradi tega, ker je občina izkazovala izgubo, torej v pokritje izgube. In če bi bil takrat deželni zbor previden, bi bil dovolil ta prispevek 4000 gld. s pogojem, da to plačevanje neha, ako bo občina kedaj imela od vojašnice dobiček in torej ne obstoji več položaj, kateri se je vzel v poštev, ko se je omenjeni prispevek dovolil.

Vendar pa bi bilo le pravično, da bi mestna občina ljubljanska glede na to, da ima od pehotne vojašnice sedaj dobiček, prispevala teh 4000 gld. za zgradbo domobranske vojašnice, ker bi pri tem, če ima 4500 gld. dobička, nič ne izgubila. To sem hotel omeniti. Odločno pa protestujem proti temu, da se deželnemu odboru tako rekoč predbaciva, kakor da bi se hotel iz zavisti polakomiti dobička, katerega ima mesto ljubljansko od pehotne vojašnice. Na kaj takega v deželnem odboru nihče mislil ni. Če smo zahtevali od mesta izdaten prispevek, storili smo to zaradi tega, ker je gotovo, da bo razširjenje domobranske vojašnice v prvi vrsti koristilo mestni občini. Deželni odbor torej nikakor ni nasproten mestni občini, ampak je pri tem zavzel popolnoma dobrohotno stališče. Govorilo se je v deželnem odboru tudi o višjem znesku, ki naj bi se od mestne občine zahteval, ampak reklo se je, da se lahko zadovoljimo z zneskom 4000 gld., s čemer mesto ne bo imelo nobene žrtve.

Sicer pa moram le priporočati, da se sprejme predlog deželnega odbora, oziroma finančnega odseka, ker je le na ta način mogoče, da pridemo do tega, da bo zgradba vojašnice zagotovljena.

Poslanec Hribar:

Pred vsem se moram zavarovati proti temu, da mi je gospod deželni glavar v svojem govoru nekako dvakrat očital, da sem deželnemu odboru očital naivnost. Jaz te besede nisem izrekel in glede na veliko spoštovanje, katero gojim do našega slavnega deželnega odbora, tudi sploh nisem v stanju rabiti tako besedo. Torej prosim na znanje vzeti, da besede «naivnost» sploh nisem bil rabil.

Sedaj pa, ker sem že pri besedi, dovolil bi si spregovoriti še par kratkih opazek na opombe gospoda deželnega glavarja. On pravi, da deželni odbor teh 4000 gld., katere zahteva od mestne občine ljubljanske, ne zahteva zato, češ da se je polakomil tistih 4500 gld., katere ima mestna občina ljubljanska dobička od pehotne vojašnice. Gospoda moja, jaz tega tudi ne trdim, da je temu tako; ampak name napravlja stvar ta utis, kajti zakaj zahteva deželni odbor ravno 4000 gld., in ne 5000 gld. (Veselost. — Heiterfeit.) Zato, ker ve, da plača deželni odbor mestni občini ljubljanski za pehotno vojašnico 4000 gld. na leto, in ker bi si teh 4000 gld. rad prihranil.

Če pa gospod deželni glavar misli, da sem jaz s tem, da sem rekel, da ima mestna občina ljubljanska od vojašnice 4500 gld. dobička, izdal kako tajnost, se temu le čudim, kajti do sedaj sem bil prepričan, da deželni odbor vse vloge mestne občine ljubljanske natančno proučuje. Med temi vlogami se je nahajala tudi jedna o računskem sklepu mestnega loterijskega posojila, o katerem bo danes imel poročati častiti gospod tovariš vitez Langer, in tam notri je prav natančno izkazano — kakor tudi mora biti izkazano, ker se morajo o mestnem loterijskem posojilu polagati javni računi — da ima mestna občina od pehotne vojašnice 4500 gld. dobička na leto. Jaz torej nisem izdal nobene tajnosti, če sem govoril o dotičnem dobičku; reči pa moram, da

sem iz besed gospoda deželnega glavarja v svoje veliko začudenje izvedel, da deželni odbor, akoravno je imel dalj časa dotične račune v rokah, o stvari ničesa ne ve. Sicer je pa to še prav, kajti, ko bi bil deželni odbor vedel, koliko dobička ima mestna občina ljubljanska od vojašnice, ko bi bil proučil dotično vlogo mestne občine, potem bi bil najbrž zahteval od mestne občine prispevek 4500 gld., češ, čemu bo mestni občini tak dobiček.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Kalan:

V glavni razpravi glede tega predloga o dozidavanju domobranske vojašnice je najprej gospod poslanec dr. Schaffer stavil predlog, da naj se deželni odbor pooblašča, da stopi v dogovor z državno upravo, oziroma z mestno občino ljubljansko, da namesto dogovorov, zahtevanih pod I., 1 in 3, sklene eventualno kake druge enako vredne dogovore. Moje stališče glede tega predloga je to, da se ž njim, kakor je tudi gospod poslanec Hribar povedal, zahteva ravno tisto, kakor s predlogom finančnega odseka, samo z drugimi besedami, namreč, da se hoče mestni občini dati prilika, da glede prispevka 4000 gld. lahko deželi tudi v drugi obliki nasproti pride, na pr. z vodovodom, trotoarjem, i. t. d., kar bi se lahko po dogovoru z deželnim odborom izvršilo. Torej jaz proti predlogu gospoda poslanca dr. Schafferja nimam ničesar ugovarjati, ker je v njem tisto, samo v drugi obliki, povedano, kakor v predlogu finančnega odseka, ob enem pa da njegov predlog deželnemu odboru moč in mogočnost, da se z mestno občino v razne dogovore spušča, in torej dalje gre, in ne veže stvari tako, kakor predlog finančnega odseka. Za svojo osebo nimam torej nič proti predlogu gospoda poslanca dra. Schafferja.

Kar se tiče izvajanj gospoda poslanca Hribarja, je deloma že reagiral gospod deželni glavar. Jaz bi tukaj samo konstatoval, da imamo pred seboj dva računa, enega, katerega je podal deželni odbor, in enega, katerega je podal gospod poslanec župan Hribar. Računi, kakor se to vidi tudi iz teh dveh računov, se delajo po tem, na katerem stališču kdo stoji. Deželni odbor je popolnoma opravičeno stal na stališču, da je vzel za se najneugodnejši račun in gotovo deželnim poslancem ne sme na misel priti, da bi zato deželni odbor grajali. On tega ni storil iz drugega namena, kakor da v tem slučaju kolikor mogoče varuje koristi dežele. Deželni odbor je imel pred seboj finančno stanje dežele. Vedel je, da optava deželi neko breme in on je naravno skušal doseči, da jej bo prevzeti kolikor mogoče majhno težo, in je na podlagi pesimiističnega, vendar popolnoma opravičenega naziranja — ne kakor da bi bil račun iz zraka vzel, ampak po verjetnih računih, ki se prav lahko izvršijo v poznejših časih, kakor bom še pojasnil — popolnoma verjetno izračunil finančno stanje tega projekta čez 25 let.

Torej očitati poročevalcu deželnega odbora, da je v svojem računu postopal tako, kakor ne bi bil smel, je neumestno in nikakor opravičljivo. Gospod poslanec Hribar je stal na drugem stališču, prvič glede računa, ker je vzel za vračanje posojila za podlago dobo 50 let, dočim je deželni odbor vzel za podlago 25 let, in kakor smo iz njegovih zadnjih izvajanj videli, postavil je ta način računanja, da dokaže, da dežela ne bo imela veliko izgube, to pa iz tega namena, da bi končno prišel do izvajanj, da vsled tega tudi mestni občini ljubljanski ni treba ničesa prispevati. To je tisti psihologični kavzalni neksus, ki je jasen in ako je od gospoda župana Hribarja opravičeno očitati deželnemu odboru, da je njegov račun netočen, se sme iz tega stališča tudi njemu očitati, da tudi njegovo računanje ni popolnoma opravičeno, ker je tudi imel svoj namen pri tem računanju. Ker sta pa oba namena dobra, ker je deželni odbor hotel varovati koristi dežele, gospod župan pa koristi mestne občine, je popolnoma prav, ako to zadevo blagohotno sodimo, ampak mi, kot deželni poslanci, se bomo postavili na stališče deželnega odbora, ker deželni odbor skrbi v tem slučaju za koristi dežele in hoče deželi breme olajšati s tem, da hoče pritegniti mesto ljubljansko, zlasti pa, ker vemo, da mesto ne bo prav nič oškodovano, če se dogovori ugodno izvrše in se mesto izreče pripravljeno kaj dati, s čemur ne bo prav nič oškodovano, ker bo na drugi strani imelo neprimeroma večje dohodke, kakor da bi se teh 4000 gld., ali kolikor bo dalo, moralo tako upoštevati, da bi se moglo deželnemu odboru očitati, da se je polakomil nekaj tisočakov, katere je nenadoma pri mestu našel.

Glede računa gospoda poslanca župana Hribarja, ki je tako ugoden, češ da bi dežela imela tako malo troškov plačevati, rekel sem, da se da o njem govoriti in ga kritikovati, kakor račun deželnega odbora, in ravno tako, kakor je on prišel kritikujoč račun deželnega odbora do posledic, katere njemu ugajajo, pridem pa tudi jaz kritikujoč njegov račun do posledic, ki meni ugajajo, oziroma, ki ugajajo računu, katerega je deželni odbor sestavil. Gospod poslanec župan Hribar je namreč glede tega, da pravi deželni odbor, da bo domobranska vojašnica čez 25 let, če ne bo več tam nastanjeno vojaštvo, ako odštejemo vrednost stavbišča, vredna ne več kakor 200.000 gld., brez posebnih dokazov rekel, da to ni tako. On pravi, da se sme računati k večjemu $\frac{1}{2}\%$ od obrablenosti poslopja in vzeti na obrablenost veliko manjša vsota, da je pa sicer gotovo čez 25 let v vojašnici ostalo vojaštvo nastanjeno. O prihodnosti prorokovati je seveda težko, toda jaz pritrdim gospodu županu, da je verjetno, da bo vojaštvo ostalo. Ampak recimo, da se bo čez 25 let res ponovila pogodba glede nadaljnega nastanjenja vojaštva v domobranski vojašnici, moramo pa vendar vzeti, da bo čez 25 let zgradba za vojaške namene imela neprimerno manjšo vrednost. Vsako poslopje se v 25 letih zelo obrabi, zlasti kakor se dandanes zida in posebno poslopja, v katerih so nastanjeni vojaki. Res je sicer to, na kar se je gospod poslanec Hribar skliceval, da mora po zakonu dežela oskrbovati nastanitev vojakov in res je to, da bo vojaška uprava rajše ostala pri vojašnici, kakor pa da bi segla po zasilnih

stanovanjih, ampak isto tako gotovo pa je, da bo vojaška uprava, predno bo ponovila pogodbo med deželo in seboj, gledala na to, da se bodo vsi nedostatki, ki se bodo pokazali v 25 letih, bistveno popravili in te poprave bodo po mojem mnenju stale velike vsote. Torej na te vsote se pa gospod poslanec župan Hribar ne ozira. Dalje je gospod poslanec Hribar računil, da se bodo tudi v neverjetnem slučaju, da bi vojaki čez 25 let ne bili več nastanjeni v domobranski vojašnici, temveč da bi se nastanili po privatnih stanovanjih, gotovo glede na sedanje vedno naraščajoče cene stanovanj v Ljubljani tudi tam lepi uspehi dosegli. Tej točki njegovega dokazovanja jaz ne morem pritrditi, prvič ker v zasebnih stanovanjih ni nič prirejeno za potrebe vojaštva in bi bilo tu treba veliko predelavanj, kakoršna bi bila tudi potrebna pri vojašnici, ko bi se hotela, ker v njej ni ničesa preskrbljeno za potrebe navadnih družin, prirediti za zasebna stanovanja, katera predelavanja bi stala ogromne troške, kar se mora upoštevati, in drugič ker se tudi nikakor ne morem strinjati z dokazovanjem, da bi cene stanovanj v Ljubljani v prihodnje ravno morale rasti (Poslanec Hribar: — Vbgeordneter Hribar: «Tega nisem dokazoval»), no pa rekli ste to in porabili v dokaz, da bo dežela tudi v tem slučaju, ako vojaštvo ne bo več nastanjeno v domobranski vojašnici, še vedno dosegla lepe uspehe in da torej ta riziko, kakor ga je deželni odbor imel pred očmi, ne pride v poštev. Torej iz vsega tega vidimo, da je stališče deželnega odbora in nas poslancev in pa stališče, katero zastopa gospod poslanec župan Hribar, drugačno in zato su tudi konkluzije, katere vsak izvaja iz svojih dokazovanj, drugačne. Jaz pa mislim, da o represalijah, kakor je gospod župan blagovolil reči, ne more biti govora od strani deželnega odbora. Ali je to represalija, če jaz pravim: Pod tem pogojem zidam?! Vsaj ima dotičnik popolnoma prosto odločbo in lahko reče «ja» ali «ne», ampak represalija to ni. Sicer je pa, kakor sem že v finančnem odseku rekel, pač vse jedno, ali se izrečemo za določeno vsoto 4000 gld., ali pa namestu tega rabimo splošen izraz, kajti stvar ni definitivno rešena, ampak gre se samo za to, da se dobi substrat za prihodnje dogovore, ki se bodo vršili med državno upravo in mestno občino in potem bomo efekt izvedeli, ali in koliko je mestna občina pripravljena dati in na podlagi tega se bodo potem dogovori nadaljevali. O represalijah govoriti je pa tudi, mislim, precej pretirano. Po vsem tem pa vzdržujem predlog finančnega odseka in prosim torej, da se v špecijalni razpravi o njem glasuje.

Deželni glavar:

Splošna razprava je končana, prestopimo torej v nadrobno posvetovanje o posameznih točkah odsekovega nasveta.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita prvi predlog.

Poročevalec Kalan:

(bere — liešt)

«I. Od c. kr. ministrstva za deželno bran zaželjena razširjalna stavba obstoječe deželnobranske vojaš-

nice po projektu, ki ga je izdelal deželni stavbinski urad, v proračunjenem znesku 360.000 gld. = 720.000 kron se dovoli proti temu:

1.) da državna uprava pri obrestovanju in vračilu 3% posojila dovoljenega vsled potresne katastrofe dovoli olajšave v ta namen, da se pokrije vsakoletni, iz gradnje deželnobranske vojašnice izvirajoči primanjkljaj.

I. Der vom k. k. Ministerium für Landesverteidigung angestrebte Erweiterungsbau der bestehenden Landwehrkaserne nach dem vom Landesbauamte verfaßten Projekte im veranschlagten Betrage per rund 360.000 fl. = 720.000 Kronen wird unter der Voraussetzung genehmigt:

1.) Daß seitens der Staatsverwaltung bei der Verzinsung und Rückzahlung des dem Lande Krain infolge der Erdbebenkatastrophe gewährten 3% Darlehens behufs Bedeckung des mit dem Landwehrkasernebau verbundenen jährlichen Abganges Erleichterungen zugestanden werden.»

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Naznanil sem že v splošni razpravi, da bom v podrobni razpravi stavil spreminjalne predloge. Stavljam torej k prvemu predlogu finančnega odseka sledeči preminjalni predlog.

I. predlog naj bi se glasil takole:

«I. Od c. kr. ministrstva za deželno bran zaželjena razširjalna stavba obstoječe deželnobranske vojašnice po projektu, ki ga je izdelal deželni stavbinski urad, v proračunjenem znesku 360.000 gld. = 720.000 K se dovoli, državna uprava se pa pozivlje, da glede na breme, katero prevzame dežela Kranjska z gradnjo domobranske vojašnice, pri obrestovanju in vračevanju 3% nega posojila, dovoljenega vsled potresne katastrofe, konceduje kar najboljše olajšave.»

Potemtakem bi seveda točka 1. predloga I. imela odpasti.

Mesto točke 2. predloga I. naj bi prišel kot drugi predlog:

«Deželnemu odboru se naroča stopiti z mestno občino ljubljansko v razpravo glede primernega pospeševanja gradnje domobranske vojašnice.»

Končno predlagam, da naj bi na mesto 3. točke odsekovega predloga prišla 2. točka v nekoliko spremenjeni obliki in sicer v nastopnem besedilu:

«C. in kr. vojno ministrstvo se naprosi, da 25letno dobo pogodbe z nastanitvijo v novih objektih raztegne na vso vojašnico.»

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca Hribarja, izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi. Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo torej glasovali in sicer najprej o preminjalnem predlogu gospoda poslanca Hribarja, ki je do vštete besede «dovoli» enak predlogu finančnega odseka, potem pa ima na mestu besed «proti temu» in predloga pod točko 1. sledeče besedilo:

«Državna uprava se pa pozivlja, da glede na breme, katero prevzame dežela Kranjska z gradnjo domobranske vojašnice, pri obrestovanju in vračevanju 3% nega posojila, dovoljenega vsled potresne katastrofe, konceduje kar najboljše olajšave.»

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog gospoda poslanca Hribarja je padel, in torej prosim sedaj glasovati o predlogu odsekovem, ki se glasi:

(bere — liest)

«I. Od c. kr. ministrstva za deželno bran zaželjena razširjalna stavba obstoječe deželnobranske vojašnice po projektu, ki ga je izdelal deželni stavbinski urad, v proračunjenem znesku 360.000 gld. = 720.000 kron se dovoli proti temu:

1.) da državna uprava pri obrestovanju in vračilu 3% posojila dovoljenega vsled potresne katastrofe dovoli olajšave v ta namen, da se pokrije vsakoletni, iz gradnje deželnobranske vojašnice izvirajoči primanjkljaj.»

Gospodje, ki so za ta predlog, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog finančnega odseka je sprejet.

Sedaj pride na glasovanje predlog, katerega stavlja gospod poslanec Hribar namesto 2. točke odsekovega nasveta in ki se glasi:

(bere — liest)

«Deželnemu odboru se naroča stopiti z mestno občino ljubljansko v razpravo glede primernega pospeševanja gradnje domobranske vojašnice.»

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog je padel.

Prosim torej glasovati o predlogu finančnega odseka in sicer bomo anticipirali točko 3., katera se tiče prispevka mestne občine ljubljanske in ki se glasi:

(bere — liest)

«3.) da se mestna občina ljubljanska zaveže plačevati skozi 25 let prispevek letnih 4000 gld. = 8000 kron.»

Gospodje, ki so za ta predlog, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poslanec Hribar:

Tretji svoj predlog, da se ima naprositi vojno ministrstvo, da 25letno dobo pogodbe z nastanitvijo v novih objektih raztegne na vso vojašnico, sedaj umak-

nem, ker nima nobenega pomena in sem moral drugo točko odsekovega predloga premeniti le zaradi tega, ker je zgoraj rečeno «pod sledečimi pogoji», oziroma «proti temu.»

Deželni glavar:

Torej nam je glasovati samo o drugi točki odsekovega predloga, ki se glasi:

(bere — liešt)

«2.) da se 25 letna dōba pogodbe z nastanitvijo v novih objektih raztegne na vso vojašnico.»

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto, in s tem je sprejet ves predlog finančnega odseka pod št. I.

Sedaj pride na vrsto dodatni predlog gospoda poslanca dr. Schafferja.

Prosim gospoda poročevalca, da ga izvoli prečitati.

Poročevalec Kalan:

Predlog gospoda poslanca dr. Schafferja, ki bi se imel uvrstiti kot predlog II., se glasi:

(bere — liešt)

«II. Deželni odbor se pooblašča, da stopi v dogovor z državno upravo, oziroma z mestno občino Ljubljano, da namestu dogovorov zahtevanih pod I., 1 in 3 sklene eventuelno kake druge jednokovredne dogovore.»

II. Der Landesausschuß wird ermächtigt, mit der Staatsverwaltung, beziehungsweise der Stadtgemeinde Laibach statt der unter I. 1, und 3, verlangten Vereinbarungen eventuell auch andere gleichwertige Abmachungen zu treffen.»

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prosim gospoda poročevalca, da sedaj prečita prejšnji II., oziroma sedaj III. predlog finančnega odseka.

Poročevalec Kalan:

(bere — liešt)

«III. Za ta slučaj, da bodo obravnave, ki jih bo treba vpeljati v smislu sklepa ad I., imele ugoden izid, se deželni odbor pooblašča, da v pokritje na 360.000 gld. = 720.000 kron proračunjene stavbne potrebščine pri kakem denarnem zavodu pod kolikor mogoče ugodnimi pogoji najame posojilo v imenovanem znesku, ki bi se amortiziralo v 25 letih.»

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Tukaj stavim jaz sledeči predlog.

III. predlog naj bi se glasil:

«Deželni odbor se pooblašča, da v pokritje na 720.000 K proračunjene stavbne potrebščine pri kakem denarnem zavodu pod kolikor mogoče ugodnimi pogoji najame posojilo v imenovanem znesku, ki bi se amortizovalo v 50 letih.»

Če ta predlog ne bi bil sprejet, potem bom glede drugega predloga gospoda poročevalca predlagal samo, da naj bi se rok od 25 let raztegnil na 50 let, da naj se torej besede «25 let» izpremene v «50 let.»

Končno predlagam še, da se sprejme kot točka IV. sledeči predlog:

«Za amortizacijo domobranske vojašnice naj se nalaga vsako leto $\frac{1}{3}\%$ vsega zgradbenega kapitala 665.000 gld., tedaj 3325 gld. obrestonosno v hranilnico tako dolgo, dokler za razširjenje te vojašnice najeto posojilo 360.000 gld. ne bo amortizovano.»

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predloge gospoda poslanca Hribarja, izvolijo ustati.

(Se podprejo. — Werden unterstützt.)

Predlogi so dovolj podprti.

Namesto predloga III., kakor ga predlaga finančni odsek, je torej predlagal gospod poslanec Hribar

(bere — liešt):

«Deželni odbor se pooblašča, da v pokritje na 720.000 K proračunjene stavbne potrebščine pri kakem denarnem zavodu pod kolikor mogoče ugodnimi pogoji najame posojilo v imenovanem znesku, ki bi se amortiziralo v 50 letih.»

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog je padel.

Poslanec Hribar:

Sedaj pa predlagam, da se sprejme odsekov predlog III. s spremembo, da se rok za amortizacijo raztegne od 25 let na 50 let.

Deželni glavar:

Torej pride sedaj predlog finančnega odseka št. III s spreminjalnim predlogom gospoda poslanca Hribarja, da naj se posojilo amortizira v 50 namesto v 25 letih. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog je padel, in sedaj pride na glasovanje predlog finančnega odseka, ki namreč določuje amortizacijsko dobo na 25 let in ki je enak predlogu deželnega odbora pod točko II. tiskanega poročila.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog finančnega odseka je sprejet.

Poslanec Hribar:

Četrty svoj predlog umaknem sedaj, ker je bil za 50 letno amortizacijsko dobo namenjen.

Deželni glavar:

Ker je gospod poslanec Hribar svoj četrty predlog umaknil, je torej ta točka dnevnega reda rešena.

Na vrsto pride:

9. Ustno poročilo finančnega odseka o glavni bilanci ljubljanskega mestnega loterijskega posojila z dotičnimi računskimi sklepi za l. 1898. in o proračunu posojilnega in amortizacijskega zaklada za l. 1900. (k prilogi 55).

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Hauptbilanz des Laibacher städtischen Lotterie-Anlehens nebst den einschlägigen Rechnungsabschlüssen für das Jahr 1898 und den Vorschlag des Anlehens- und Amortisationsfondes für das Jahr 1900 (zur Beilage 55).

Berichterstatter Ritter v. Tanger:

Im Jahre 1898 betragen die Einnahmen der Hauptinvestitionen der Stadtgemeinde Laibach, für welche das Lotterie-Anlehen aufgenommen wurde, 78.804 fl. 98 kr. Nach Abzug der Annuitäten im Betrage von 65.000 fl., welche im Sinne der diesbezüglichen Vorschriften an den Amortisationsfond abgeführt wurden, verblieb der Stadtgemeinde Laibach bei dem Anlehen ein Reingewinn von 13.804 fl. 98 kr. Von diesem Reingewinn ist ein Theilbetrag von 311 fl. 92 1/2 kr. in Abzug gebracht und verblieb somit ein Rest von 13.493 fl. 5 1/2 kr., welcher zur Herabminderung des anfänglichen Verlustes diente, der Ende 1897 noch 31.903 fl. 62 1/2 kr. betrug. Es verblieb somit Ende 1898 von dem anfänglichen Verluste noch der Betrag per 18.410 fl. 57 kr. unbedeckt.

Das Lotterie-Anlehen ist demnach im Jahre 1898 mit einem Percentsaße von 5 3/5 verzinst worden, also mit einer Überzinsung von 0 85 %.

Die eigenen Einnahmen des Amortisationsfondes betragen im Jahre 1898 8229 fl. 10 kr., die Ausgaben 34.160 fl. Das Vermögen desselben bezifferte sich Ende 1898 auf 220.470 fl. 78 kr., und dies stimmt mit dem Amortisationsplane überein.

Die Gebarung im Jahre 1899 war ungünstiger als die im Vorjahre insbesondere infolge der minderen Einnahmen seitens der Schlachthalle.

Die Gesamteinnahme des Lotterie-Anlehens betrug im Jahre 1899 74.845 fl. 43 1/2 kr. und der Reingewinn

9845 fl. 43 1/2 kr., welcher ebenso von dem anfänglichen Verluste in Abzug gebracht worden ist, so daß Ende 1899 der Verlustrest 8932 fl. 79 1/2 kr. betrug. Die Überzinsung des Jahres 1899 betrug nur mehr 0 58 %.

Die Specialreserven erhöhten sich um 9553 fl. 49 kr. auf 63.287 fl. 60 kr. Die eigenen Einnahmen des Amortisationsfondes betragen im Jahre 1899 9920 fl. 71 kr., die Ausgaben 38.240 fl.

Was nun den Vorschlag des Lotterie-Anlehens pro 1900 betrifft, so weist derselbe ein Erträgnis von 133.823 K 22 h auf und eine Bedeckung von 163.158 K 32 h, demnach einen Überschuss von 29.335 K 10 h.

Was den Vorschlag des Amortisationsfondes pro 1900 betrifft, so weist derselbe ein Gesamterfordernis von 154.591 K 54 h aus, eine Bedeckung von 153.493 K 80 h, somit einen Abgang von 1097 K 74 h, welcher mit den Einnahmen des Lotterie-Anlehensfondes bedeckt werden wird.

Der Finanzausschuss stellt insolgedessen folgenden Antrag:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Die Hauptbilanzen des Laibacher städtischen Lotterie-Anlehens nebst den einschlägigen Rechnungsabschlüssen für die Jahre 1898 und 1899 werden zur Kenntnis genommen.

2.) Der Vorschlag des Laibacher städtischen Lotterie-Anlehens für das Jahr 1900 mit einem

Erfordernisse von	133.823 K 22 h
einer Bedeckung von	163.158 » 32 »
und einem Überschusse von	29.335 K 10 h

wie auch der Vorschlag des Amortisationsfondes des städtischen Lotterie-Anlehens für das Jahr 1900 mit einer Bedeckung von 668.894 K 60 h und einem ebenfolchen Erfordernisse werden genehmigt.»

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo.

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Gospod poročevalec o naslednih dveh točkah predlaga, da bi smel skupno poročati.

Torej prideta na vrsto točki:

10. Finančnega odseka ustna poročila o prošnjah:

a) županstva v Trnovem na Notranjskem, da se dovoli podpora onim prebivalcem te občine, katerim je led poškodoval sadno drevje;

- b) o jednakej prošnji županstev občin Čelje, Prem, Zagorje, Sv. Mihel, Janeževo brdo in Sv. Peter.

10. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen:

- a) des Gemeindeamtes in Dornegg um Subvention wegen Beschädigung der Obstbäume durch Eisdruck;
- b) desgleichen der Gemeindeämter von Čelje, Prem, Sagor, St. Michael, Janeževo-brdo und St. Peter.

Poročevalec Modic:

Visoka zbornica! V imenu finančnega odseka mi je poročati o raznih prošnjah notranjskih občin, ki prosijo podpore za one posestnike, katerim je dne 15. decembra 1899 takozvani žled polomil na tisoče sadnega drevja in jim naredil velikansko škodo.

Dne 15. decembra minulega leta je namreč začelo nemudoma snežiti in na to deževati. Hipoma postane mraz, in na drevju se južni sneg spremeni v led, ki je vsled velike teže lomil veje, debla in posamezna drevesa ruval s korenino. Sadno drevje, a tudi gozdno drevje je za več let uničeno.

Minula bodo leta, predno se drevje deloma obraste ali predno bode rodilo na novo zasajeno drevje. V mnogih občinah, kakor na Premu in v okolici, je sadno drevje: češplje, jaboljka, hruške, edini dohodek. Iz češpelj so zadnje leta kmetje žgali slivovec in ga prodajali.

Nekateri posestniki so imeli 100 do 500 gld. letnega dohodka samo iz češpelj.

Polja imajo v teh krajih malo in tudi živine nimajo mnogo, ker nimajo veliko krme. Živež si morajo večinoma kupovati. Če torej drevje ne obrodi, morajo ljudje delati dolgove. Že nekaj let je bila precej slaba letina; torej je gotovo ta nesreča na drevju tem hujša.

Deželna vlada je naprosila gospoda tajnika c. kr. kmetijske družbe, naj on preceni na lici mesta škodo. Ta je obhodil razne občine in deželni vladi natančno poročal. Dognal je, da je okolu 50.000 sadnih dreves tako silno polomljenih, da ne bode več rodila. Še več drevja pa je tako poškodovanega, da se bode tekom let obrastlo. Ako računamo nekaj let, predno se drevje obraste in na novo zasadi, smemo škodo v vseh prizadetih občinah ceniti najmanj na 200.000 gld.

Prva naloga je torej, da si ljudje novo drevje nasade. V ta namen pa je treba mnogo denarja za nakup drevja. Ljudje so preubožni, da bi si sami mogli nakupiti dovolj drevja, ker po izkazih odbora c. kr. kmetijske družbe so drevesca naprodaj od 40 do 60 kr. A niti tega drevja letos ne bode mogoče dovolj dobiti.

Županstva, katerih je menda okoli dvanajst, so se obrnila s prošnjami, izročeni mi po notranjskem poslancu gospodu dr. Žitniku, na visoko c. kr. notranje ministerstvo za podporo. Njega ekscelencu ministerski predsednik je preskrbel, da poljedelsko ministerstvo že sedaj za nakup novega drevja dovoli 8000 K podpore.

Zato naj bi tudi visoki deželni zbor za sedaj dovolil primerno podporo za nakup drevja.

Tukaj pa imam prošnje občin Št. Peter, Janeževo brdo, Št. Mihel, Zagorje, Čelje, Prem in Trnovo, katere vse prosijo podpore.

Drevja je 29% popolnoma polomljenega — do 52.000 drevese —, 27% na polovico, 36% manj poškodovanega, 8% ostalo je pa nepoškodovanega.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka:

«Deželni zbor skleni:

Prošnje navedenih sedem občin odstopijo se deželnemu odboru priporočilno, da odloči primeren deželni prispevek za nakup sadnih drevesec in da se pri razdelitvi ozira na vse poškodovane občine».

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Zelen ima besedo.

Poslanec Zelen:

Prilичno obravnave o poškodovanju drevja na Notranjskem po žledu mi je najprej prijetna dolžnost, da se visoki vladi v imenu tistih občin, ki jih tukaj v deželnem zboru zastopam, dostojno zahvalim, potem pa jej priporočam, da bo nadalje podpirala ne samo tiste občine, ki so že prijavile škodo, ampak tudi one, ki so škodo sicer trpele, pa še ne prijavile. Pripomniti mi je, da delitev drevja ne bi bila uspešna, kajti kmetijska družba kranjska jih je veliko tisoč razdelila, ampak uspehi niso bili povoljni, kajti drevje je vsled mrčešnih bolezni tako opešalo, da polovica drevja ne uspeva, ampak je bilo drevje večinoma uničeno. Jaz bi torej priporočal deželnemu odboru, ne da bi mu hotel predpise delati, da bi pri podporah, katere je vlada dala in pri podporah iz deželnega zaklada podpirala tiste občine in tiste posestnike, ki si doma drevje izredijo, kajti domače drevje iz divjakov jabolk in hrušk je zdravo, in to bo najbolje, kajti podnebje kakor i zemlja je tu pa tam različna, kar tudi na uspevanje drevja uspešno upliva. Torej nagrade naj bi se delile tistim občinam in posestnikom, ki bi doma izredili drevje, to je moje prepričanje, in prosim, da je slavni deželni odbor izvoli upoštevati.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik ima besedo.

Poslanec cesarski svetnik Murnik:

Visoki zbor! Pri tej priliki usojam si v imenu finančnega odseka o stvari, o kateri je častiti gospod poročevalec poročal, tudi nekaj omeniti, in v imenu finančnega odseka končno staviti nasvet. Deželni odbor je dobil prvo vladno poročilo o nesreči, katera se je pripetila 15. in 16. decembra lanskega leta v več občinah političnega okraja postojnskega. Vlada je naznala, da je potovalnega učitelja in vodjo c. kr. kmetijske

družbe Gustava Pirc-a poslala, da on to stvar preišče in jej tudi poroča. Gospod Pirc je napravil tisto poročilo, in ga predložil vladi, katera je bila mnenja, da sedaj še ubožstvo ni tako, da bi bilo treba podpore za ubožce, temveč da bi se le vse mogoče storilo, da bi ono drevje, ki je poškodovano bilo, zopet moglo okrevati, oziroma, da se novi zasadi naredijo. Omenila je tudi, da naj bi centralni odbor c. kr. kmetijske družbe, oziroma njen vodja po predavanju po pouku delal na to, kako bi si ti posestniki najboljše zopet pomagali k svojemu drevju. Došlo je deželnemu odboru od c. kr. deželnega predsedstva tudi naznanilo, katero je gospod državni poslanec dr. Žitnik ministerstvu poslal, prišle so pa tudi razne prošnje od več občin. Žled je zadel velik del postojnskega okraja, in sicer v občinah Košana, Šmihel, Čelje, Trnovo, Ilirska Bistrica, Jablanica, Janežovo brdo, Kilovče, Prem, Rateževo brdo, Smerje, Zagorje, Knežak in Britof.

Kakor je bilo že omenjeno, se je poizvedelo, koliko je takega sadnega drevja, katero je deloma poškodovano, in katero bi še okrevalo, in tega se je naračunilo 117.814, ostalega dobrega drevja je 163.714 in takega, ki je popolnoma uničeno 56.672. Vsega sadnega drevja je torej v teh občinah bilo 338.200. Šlo se je pri tej veliki nesreči seveda v prvi vrsti za denar in za vprašanje, kje je denar dobiti, in deželni odbor je vsled dopisa c. kr. deželnega predsedstva navsetoval, da bi iz deželnih sredstev dalo za nakup sadnega drevja 8000 K in da se bo delalo na to, da se toliko kolikor mogoče drevesnice pomnože, oziroma v nekaterih krajih nove naredijo, in če se bo vse to zgodilo, bo tudi jako ustrezno želji, katero je izrazil gospod poslanec Zelen.

To se je naznanilo tudi vsem prizadetim občinam, katere so se pa obrnile na deželni odbor, da bi se jim tudi nekoliko podpore dalo, čemur je gospod deželni poslanec Zelen tudi izraz dal, ali deželni odbor je to stvar seveda potom c. kr. okrajnega glavarstva preiskaval, pa prišel do tega mnenja, da bo najbrž najbolj ugajalo, ako se toliko kolikor mogoče sedaj da le za sadno drevje, in da bo na denarne podpore misliti šele tedaj, če se bo pokazalo, da bo tem ljudem morda v jeseni trdo šlo, in bi bili tako potrebni, da bi se jim morala podpora dati.

Za sedaj se pa najbrž denarne podpore ne bodo delile. Tudi ministerstvo se je, kakor je c. kr. deželno predsedstvo z dopisom z dne 24. aprila l. l. naznanilo, odločilo, dati v ta namen 8000 K. Seveda želebi bi bilo morda, ko bi se to bilo na kak drug način dovolilo, in se tudi to ni pričakovalo, zakaj iz prvega dopisa c. kr. deželnega predsedništva bi se mislilo, da se bo ta denar dal, da se drevje brezplačno razdeli, med tem ko ta ukaz poljedelskega ministerstva drugače govori. Treba je torej, da se iz tega dopisa c. kr. deželnega predsedstva ta odstavek prečita, da bodo potem gospodje poslanci vedli soditi o predlogu finančnega odseka:

(bere — liešt)

«Zusolge Erlasses vom 10. April l. J., Z. 8298, hat das k. k. Ackerbauministerium die Nothwendigkeit anerkannt, die Obstbauer im politischen Bezirke Adelsberg, welche im

letzten December durch Frost und Bora empfindlich gelitten haben, in der Weise zu unterstützen, dass es ihnen durch eine combinirte Action von Staat und Land möglich gemacht wird, die zerstörten Obstbäume, so rasch als nur möglich, durch Neuanpflanzungen zu ersetzen.

Dasselbe ist daher bereit, für diesen Zweck den gleichen Betrag, den der Landtag hiefür bewilligen wird, doch im Maximum nicht mehr als 8000 K unter nachstehenden Bedingungen zu bewilligen:

Die Vertheilung der Bäume hat nur unter die, durch den in der Nacht vom 15. auf den 16. December stattgehabten Regen mit darauf folgendem Borasturm ernstlich geschädigten Obstzüchter zu erfolgen.

Diese sollen die Bäume nicht ganz kostenfrei, sondern gegen Entrichtung eines Betrages von 20 bis 30 Heller für jeden gut entwickelten Hochstamm zugewiesen erhalten. Nur in ganz berücksichtigungswerten Ausnahmefällen, wenn sich der betreffende Landwirt thatsächlich in großer Nothlage befindet, darf eine kostenfreie Überlassung der Bäume stattfinden. Die Beschaffung und Vertheilung der Bäume kann durch die k. k. Landwirtschaftsgesellschaft geschehen, doch soll dieselbe hiebei thunlichst im Einvernehmen mit dem Landesauschusse und der k. k. Landesregierung vorgehen.

Es sollen ferner nur wirklich gut entwickelte und gesunde Bäume von passenden Sorten zur Vertheilung kommen und soll das Nöthige veranlaßt werden, damit die entsprechende Durchführung der Pflanzungen durch die Fachkräfte des Landes und der Landwirtschaftsgesellschaft in geeigneter Weise überwacht werde.

Die Anweisung des erforderlichen Subventionsbetrages wird nach Vorlegung der Rechnungen über die angekauften Bäume und die sonst mit der Action im innigen Zusammenhange stehenden Ausgaben sogleich erfolgen.

Hievon wird der Landesauschuss mit dem Ersuchen verständigt, allfällige drängende Ausgaben vorbehaltslich der Abrechnung nach Abschluss der Action vorschussweise bestreiten sowie im Vereine mit der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für die fachkundige Überwachung der Pflanzung sorgen zu wollen.»

Deželni odbor je z ozirom na to tudi po mogočnosti, predno se je snidel slavni deželni zbor, skušal, da bi se toliko kolikor mogoče pomaglo tem ljudem in se je obrnil na c. kr. kmetijsko družbo, naj bi ona morda poizvedela, kje bi se kaj sadnega drevja dobilo, da bi se razdelilo med potrebne, in je tudi iz deželne poljedelske šole dal 2000 drevesec in na Vrhniki kupil 656 dreves. Kmetijska družba je pa že za deželo kupila na Gornjeavstrijskem 4000 dreves in teh 6650 se je razdelilo. Kmetijska družba je pa dala tudi iz svoje drevesnice 2000 visokodebelnih dreves in podružnica c. kr. kmetijske družbe v Il. Bistrici pa 1000 dreves, tedaj se je letos razdelilo 9650 dreves. Ob enem je pa tudi c. kr. kmetijska družba deželni vladi naznanila, da bo delala na to, da se bodo nove drevesnice v tistih krajih napravile in da je že zagotovljeno, da se bo napravila ena v Zagorju in ena v Premu in da se bo tudi drevesnica v Il. Bistrici precej povečala. Tedaj je upanje, da se bo vse mogoče storilo, da se ta stvar kolikor se dosedaj ni mogla, letos v jeseni ali prihodnjo spomlad tako uredi, da bodo lahko tamošnji prebivalci z za-

upanjem gledali na prihodnost glede pridelkov iz sadnega drevja. Če se v jeseni ne bo začelo z zopetno razdelitvijo dreves, se letos ne bo moglo dosti razdeliti in se bode tedaj moralo prihodnjo spomlad vse končati. Ukaza poljedelskega ministrstva ne smatram tako strogim, da bi se ne moglo brezplačno razdeliti sadno drevje, zato ker pravi: «*Nur in ganz berücksichtigungswerten Ausnahmefällen, wenn sich der betreffende Landwirt thatsächlich in großer Nothlage befindet.*» Jaz mislim da je večina poljedelcev v teh okrajih v taki zadregi, da se bo prav lahko deželna vlada sporazumno z deželnim odborom odločila za brezplačno oddajo dreves, če se bode pa premožnejšemu dajalo, se bo pa toliko več sadnih drevesec dalo nakupiti. Sicer pa upam, da se bo od osrednje vlade, oziroma poljedelskega ministrstva morda vendar še nekaj moglo dobiti, da ne bo ostalo samo pri teh 8000 K, zakaj če se pomisli, da je itak tam ubožen kraj in da so ljudje, kakor drugod na vinograde, tukaj pa na sadno drevje navezani in če se pomisli, da več kakor peti del sadnega drevja v tamošnjem okraju — kakih 50.000 do 60.000 dreves — ne bo, dokler novi nasadi ne obrode, dal nič dohodkov, je to gotovo velika nesreča za dotični kraj in sme se trditi, da so posestniki v resnici podpore potrebni. Z ozirom na to za svojo osebo nasvet finančnega odseka podpiram; stavljam pa ob enem v imenu finančnega odseka tudi še sledeči nasvet:

«Deželni zbor skleni:

Deželni odbor se pooblašča, da sme iz kredita, proračunanega «za po ujmah poškodovanim» iz deželnega zaklada za nakup sadnega drevja in za razdelitev tega med prebivalce onih občin v političnem okraju postojnskem, katerim je 15. in 16. decembra 1899. l. žled sadno drevje uničil, oziroma poškodoval, porabiti 8000 K.»

Omenjam k temu le še, da je deželni odbor v nadi, da bo deželni zbor temu pritr dil, v proračun, katerega je predložil visokemu zboru, ta znesek tudi že postavil. (Odobrovanje. — Beifall.)

Deželni glavar:

V razpravi je torej predlog gospoda poročevalca Modica in ravno tako drugi predlog finančnega odseka, katerega je sedaj prečital gospod poslanec ces. svetnik Murnik.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Modic:

Gospod poslanec Zelen priporoča, da bi se podpore na vse poškodovane občine raztegnile. To je tudi že v predlogu finančnega odseka obseženo. Nadalje nasvetuje, da bi bilo potreba podpore tistim, ki vzrejajo domače drevje. Tudi tem se bo pomagalo, kakor je omenil gospod poslanec in deželni odbornik ces. svetnik Murnik, s tem, da se bodo napravile drevesnice.

Prečastiti predgovornik gospod deželni odbornik in cesarski svetnik je zadevo glede poškodovanih občin

natančneje pojasnil, in povedal, da je 4000 gld. deželne podpore že odločene za nakup sadnih drevesec, da je tudi država podelila 4000 gld., in da je upanje, dobiti od ministerstva še daljnih prispevkov, ako se bode pokazala nujna potreba, to je, če bode poškodovancem trda šla.

Prava beda se bode pokazala v teh krajih že prihodnjo jesen in potem vsako jesen, morebiti celih 20 let, dokler bode vse rodilo, kakor popred. Manjkalo jim bode dohodkov, katere so imeli vsako leto na jesen več ali manj, in to so bili dohodki na sadju.

Ker so jim odvzeti dohodki ravno v takem letnem času, ko se je kmetu treba preskrbeti za zimo, z dobro obleko in obuvalom, in tudi zastane davke plačati, je nesreča toliko bolj občutna.

Treba bode torej revnejšim posestnikom denarne podpore in v ta namen prosim slavni deželni odbor in gospode državne poslance, da se potrudijo pri ministerstvu, izposlovati še daljnih denarnih podpor.

Kot poslanec Notranjske in zastopnik dotičnih poškodovanih občin se pa zahvaljujem vsem onim faktorjem, ki so pripomogli, da so se dosegle navedene podpore od dežele in države, z trdno nadejo, da jim bode mogoče doseči še zdatnejših podpor za ponesrečene revnejše posestnike.

Priporočam visoki zbornici najtoplejše, da sprejme predlog gospoda cesarskega svetnika Murnika.

Deželni glavar:

Preidimo torej na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom gospoda poslanca cesarskega svetnika Murnika, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj prosim glasovati še o predlogu gospoda poročevalca Modica, in prosim gospode, ki so za ta predlog, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

c) «Glasbene Matice» v Ljubljani za dovolitev redne podpore in izrednega prispevka;

c) der «Glasbena Matica» in Laibach um Bewilligung von Subventionen;

po naznanilu gospoda načelnika finančnega odseka za danes odpade.

Torej pride na vrsto prošnja:

d) slovenskega umetniškega društva v Ljubljani za podporo;

d) des slovenischen Künstlervereines in Laibach um Subvention.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Odbor «Slovenskega umetniškega društva» se je obrnil s prošnjo do visokega zbora, v kateri se sklicuje na § 3. svojih pravil, v katerem je vse povedano, kake namene ima to društvo, namreč: pospeševanje slovenske umetnosti sploh, prirejanje slikarskih in kiparskih razstav bodisi samo domačih, bodisi slovenskih ali neslovenskih umetnikov, podpiranje mladih talentov, in končno izvrševanje vseh po zakonu dovoljenih shodnih pravic. Sklenilo pa je društvo prihodnje leto napraviti razstavo, za katero se je zglasilo že precej umetnikov, in za prireditve te razstave bi potrebovalo nekoliko denarja. Finančni odsek je priznaval važnost tega društva, in je bil mnenja, da bo gotovo to društvo v marsičem moglo koristiti in tudi pospeševati umetnost ali ker iz vloge vendar ni razvidno, koliko da bo ta razstava napravila društvu stroškov in sploh ni mogoče preračunati, katera podpora bi bila popolnoma primerna v ta namen, in ker visoki deželni zbor deželnemu odboru v 8. poglavju pod 6. naslovom v § 6. dovoljuje neko vsoto, s katero on razpolaga, je bil finančni odsek mnenja, da bi deželni odbor iz te vsote namenil temu društvu, ako bi razstavo pripravilo, nekoliko podpore in zaradi tega predlagam:

«Deželni zbor skleni:

Prošnja ‚Slovenskega umetniškega društva‘ v Ljubljani izroča se deželnemu odboru v rešitev.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Dalje je prošnja:

e) stavbne družbe v Idriji za podporo.

e) der Baugesellschaft in Idria um Subvention.

Poročevalec Višnikar:

Visoka zbornica! Načelnistvo stavbne družbe v Idriji prosi za podporo. Društvo se je ustanovilo lansko leto ter je predložilo e. kr. vladi pravila, ki so bila potrjena 8. oktobra 1899. Družba je registrovana zadruga z neomejeno zavezo ter ima namen, da zida hiše, gospodarska poslopja in podpira druga s stavbinskim poslom v zvezi stoječa podjetja zlasti v slučaju požarovanja, o priliki požara, potem da nakupava stavbišča in zemljišča ter jih prepušča združnikom v last in da vzprejme hranilne vloge in izposojila ter daje posojila in podpore združnikom v navedeni namen.

Zadružni deleži znašajo 20 K. Iz prošnje ni razvidno kedaj se je pravzaprav konstituiralo to društvo, tudi ni razvidno število članov in obseg društvenega delovanja. Pri teh razmerah nam manjka torej prave podlage, da bi mogli sklepati o kakih podpori, ki bi bila delovanju društva primerna in društvu potrebna in vsled tega predlaga finančni odsek:

«Deželni zbor skleni:

Prošnja stavbene družbe v Idriji za podporo se odstopa deželnemu odboru v primerno rešitev.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prošnja:

f) «Dramatičnega društva» v Ljubljani za posojilo 12.000 K;

f) deš «Dramatischen Vereines» in Laibach um ein Darlehen per 12.000 Kronen

za danes odpade in torej pride na vrsto prošnja:

g) Zaveze gasilnih društev kranjske dežele, da bi se jej dovolil prispevek v ta namen, da odpošlje dva odbornika na mednarodni kongres gasilcev v Parizu;

g) deš Landes-Feuerwehrverbandes um Subvention behufs Entsendung von zwei Ausschussmitgliedern zum internationalen Congresse der Feuerwehren in Paris.

Poročevalec Hribar:

Zaveza gasilnih društev na Kranjskem je sklenila, da se bo pariške razstave udeležil eden ali drugi odbornikov, in misli, da bi bil najprimernejši čas za to, kadar se bo v Parizu sešel mednarodni kongres gasilcev. Zato se obrača do visokega deželnega zbora s prošnjo za prispevek za odposlatev dveh odbornikov. Ker je pa deželni odbor, kakor je razvidno iz deželnoodbojskega poročila, od vsote 6000 gld., katero je deželni zbor v teku treh let v proračun postavil za pospeševanje pariške razstave, znesek 4000 gld. odstopil deželni komisiji za pariško razstavo, mislil je finančni odsek, da prošnja ne spada več pred deželni zbor, ampak da bi se zveza imela obrniti do komisije za pariško razstavo. V tem smislu predlagam v imenu finančnega odseka:

«Deželni zbor skleni:

Prošnja ‚Zaveze gasilnih društev kranjske dežele‘, se odkloni; deželnemu odboru pa so naroči, da — reševaje to vlogo — opozori prositeljico, naj se obrne do ‚Deželne komisije za pariško razstavo‘ v Ljubljani.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Izročena mi je bila interpelacija gospodov Ivana Hribarja, Petra Grassellija in tovarišev.

Prosim gospoda zapisnikarja, da jo izvoli prečitati.

Tajnik Pfeifer:

(bere — liest)

«Poslanca Ivana Hribarja, Petra Grassellija in tovarišev interpelacija v zadevi gradnje posebnega poslopja za drugo gimnazijo in za licealno knjižnico v Ljubljani in pa o razširjenji te doslej samo štiri spodnje razrede obsegajoče gimnazije v popolno gimnazijo.

Na interpelacijo, ki je bila stavljena v deželno-zborskeji seji dne 19. februarja 1897 v zadevi neprimerne nastanitve licealne knjižnice, odgovorila je Vaša Prezvzišenost v seji dne 6. marcija 1897, da se namerava po dozidanju novega gimnazijskega poslopja na mesto licealnega poslopja sezidati stavba za drugo gimnazijo in na mesto takozvane nekdanje glavne stražnice stavba vsem zahtevam primerne posebnega bibliotečnega poslopja.»

V seji dne 28. februarja 1898 sprejel je deželni zbor resolucijo: ‚Visoka vlada se pozivlje, da sedanji spodnji gimnazij v Ljubljani razširi v višji gimnazij, in ko je v seji dne 10. maja 1899 poslanec Grasselli vprašal po usodi in po uspehu te resolucije, odgovorila je Vaša Prezvzišenost, ‚da se je o razširjenju nižje gimnazije v Ljubljani v višjo gimnazijo deželni šolski svet že posvetoval, da je tudi poročal o tej stvari ministerstvu za uk in bogočastje in da je, po mnenju Vaše Prezvzišenosti, ta stvar na najboljšem potu.‘

Ker se je med tem že dogradilo in tudi svojemu namenu izročilo poslopje za c. kr. višjo gimnazijo, o gradnji posebnega poslopja za drugo gimnazijo in za licealno knjižnico pa se nič več ne sliši; ker se dalje glede razširjenja te doslej samo nižje štiri razrede obsegajoče gimnazije še ničesar ukrenilo ni, dovoljujeva si vprašati Vašo Prezvzišenost;

1.) če jej je znano, v katerem štadiju se nahajate obe ti zadevi in

2.) če je voljna potruditi se, da boste kar najpreje povoljno rešeni?

V Ljubljani, dne 28. aprila 1900.

Iv. Hribar, Grasselli, Murnik, Lenarčič, dr. Iv. Tavčar, Višnikar, Ivan Šubic, Klein, Božič, Jos. Kušar, dr. D. Majaron.»

Deželni glavar:

Čast mi je izročiti to interpelacijo gospodu zastopniku visoke vlade.

Ces. kr. dvorni svetnik Schemerl:

Čast mi je naznaniti, da bo c. kr. deželna vlada v kratkem času v položaju odgovoriti na to interpelacijo.

Deželni glavar:

Osebne zadeve pod točkami 10 *h* in *i* se bodo rešile v tajni seji, kadar pride poročilo deželnega odbora o osebnih zadevah in ker točka 10 *f* tudi izostane, smo torej srečno končali dnevni red, kar ga je na prvi strani tiskanega. Dalje pa ne bomo šli, ker je že skoro dve ura in ima upravni odsek ob polčetrni uri sejo. Torej ne preostaje drugega, kakor da sklenem sejo. Prihodnja seja bo v četrtek 3. t. m. in sicer ob 3. uri popoldne, da bodo odseki čas imeli vse rešiti.

Naznanjam dalje, da ima finančni odsek sejo jutri točno ob 9. uri dopoldne, upravni odsek pa zboruje, kakor sem že rekel, danes popoldne ob polčetrni uri. Na dnevni red pridejo vse točke, ki so danes ostale nerešene, razun tega pa še nastopne točke:

(Glej dnevni red prihodnje seje! — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung!)

Sklepam sejo.

Konec seje ob 1. uri 50 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 1 Uhr 50 Minuten Nachmittag.